

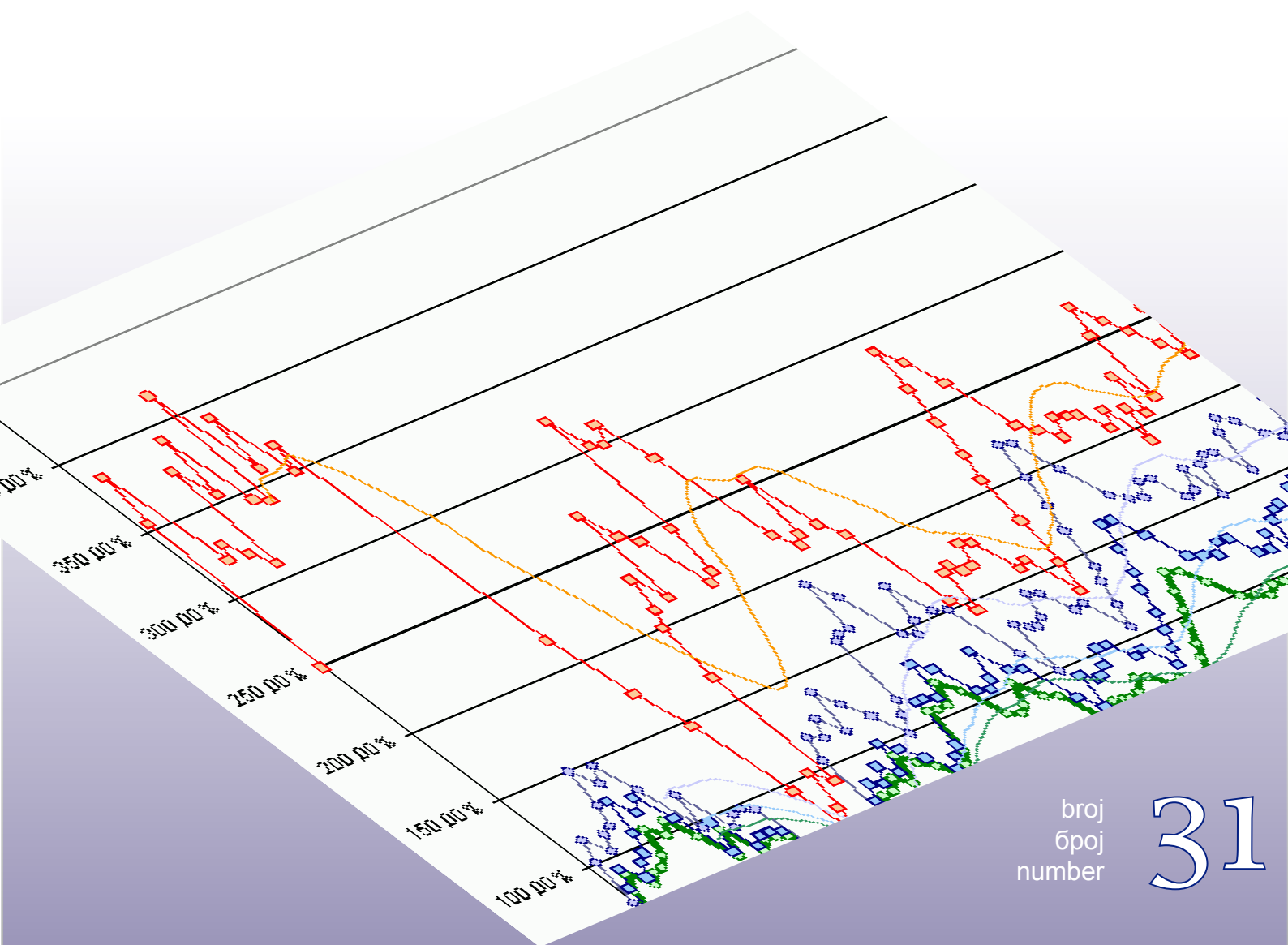
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje



Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за индиректно
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten



broj
број
number

31

• Februar 2008 • Veljača 2008 • Фебруар 2008 • February 2008 •

Уз овај број

Двије године имплементације система пореза на додату вриједност су иза нас. Поредити номиналне ефекте наплате индиректних пореза у односу на пројектовану наплату и наплату у 2006.г. можемо закључити да су приходи од индиректних пореза у 2007.г. значајно порасли, те да раст износи 2,6% БДП. Највећи удио у порасту наплате има ПДВ и приходи од царина. Главни фактори који су утицали на остварење "вишка" прихода су екстерне природе. Будући да је БиХ у високом степену овисна о увозу глобална помјерања у цијенама сировина, хране и енергената су утицала на пораст вриједности увоза, а тиме и свих инпута у цијени коштања, што је аутоматски довело до повећања прихода од индиректних пореза који се обрачунавају *ad valorem*. Осим тога, одлагање потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању је довело до пораста прихода од царина, умјесто очекиваног смањења. Будући да економисти предвиђају даљи раст цијена на свјетским берзама, изазваних растом потражње великих, растућих економија, потребно је донијети мјере фискалне политике која ће ограничити прелијевање прихода од индиректних пореза у потрошњу, а које ће с друге стране ублажити посљедице аутоматске индексације фискалних прихода од увоза на социјални положај становништва и финансијску позицију домаћих компанија. Због ефекта прелијевања (*spillover*) мјере фискалне политике на нижим нивоима власти не могу произвести потребне макроекономске ефекте. Стога, Фискални савјет треба да преузме кључну улогу координатора фискалне политике свих нивоа у БиХ.

У прошлом броју смо писали од потреби преузимање начела финансијског извјештавања, тзв. статистике владиних финансија, статистичких класификација и методологија ЕУРОСТАТ-а, како би се осигурала упоредивост фискалних показатеља БиХ са чланицама ЕУ и осталим земљама. У овом броју дајемо компаративни преглед разлика између међународних стандарда фискалног извјештавања УН-а, ЕУ и ММФ-а.

Објављујемо и редовити преглед робне размјене за 2007.г., као и прилог о правном оквиру пореског савјетовања у Републици Српској, које представља новину на нашим просторима.

мр Динка Антић
шеф Одјељења – супервизор

Садржај:

Наплата индиректних пореза у 2007.г.	2
Међународно хармонизоване статистичке методологије	9
Робна размјена у периоду јануар-децембар 2007.године	16
Нови Закон о пореском савјетовању у Републици Српској	20
Консолидовани извјештаји: БиХ, ентитети, кантони I-XI 2007	23
Консолидовани извјештаји: кантони	24
Из активности Одјељења	27

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
превод : Един Смаилхоџић, Пројекат подршке ЕУ фискалној политици у БиХ

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Наплата индиректних пореза у 2007.г.

(припремила: мр Динка Антић)

Увод

Протекла година је завршена са значајним буџетским суфицитима, што је, углавном, резултат наплате прихода од индиректних пореза. Одјељење је предвиђало да ће се стандардни шаблон наплате индиректних пореза, који ће уважити утицај карактеристика новог система опорезивања ПДВ-ом на динамику наплате¹, моћи успоставити тек у 2007.г. Међутим, као што се види из сљедећег графика, ни након двије године имплементације ПДВ-а, још увијек није могуће успоставити стандардни сезонски шаблон наплате ПДВ-а.



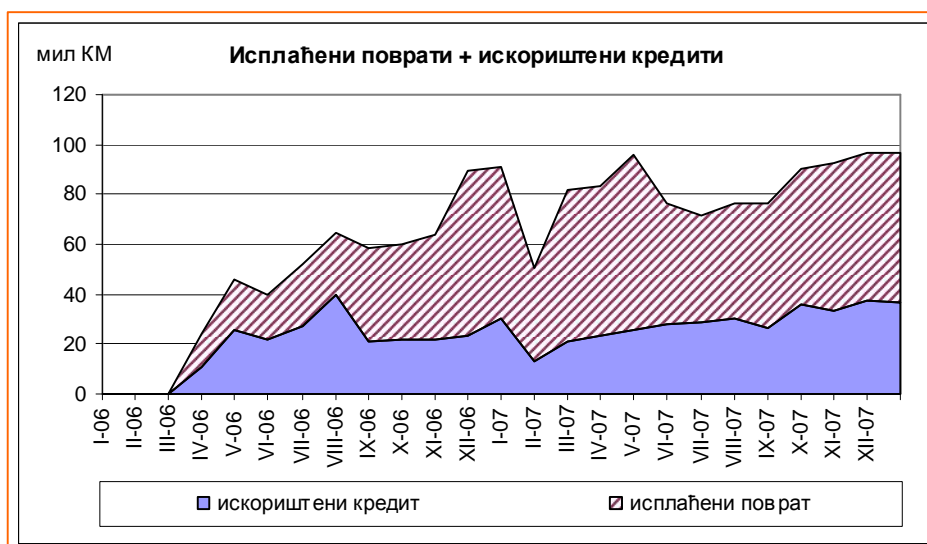
Графикон 1

Основни разлози за то су сљедећи:

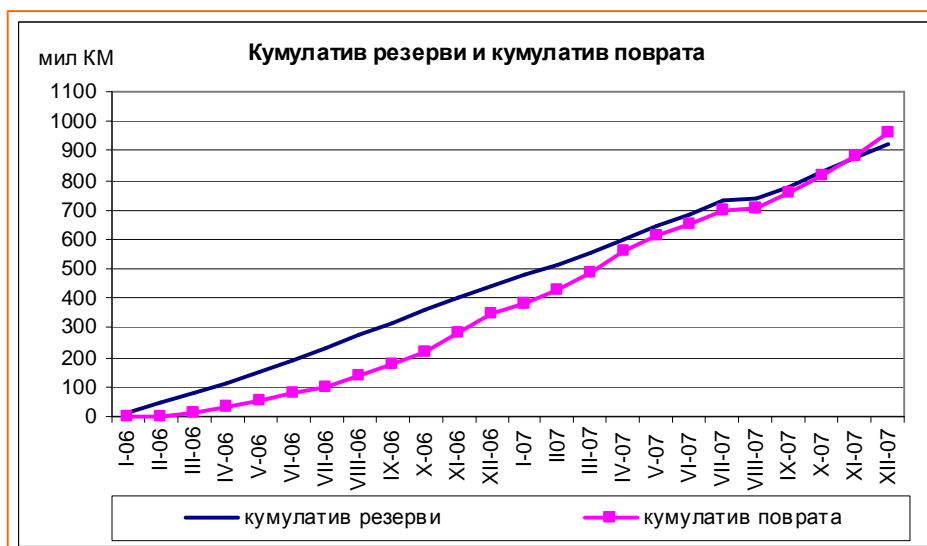
- 2006.г. је била карактеристична по суспензији поврата за обвезнике који нису претежити извозници и по томе што је у тој години исплата поврата започела тек у марту, након истека рока за исплату по пријавама из јануара 2006.г.
- до априла 2007.г., убрзаном динамиком, на основу одлуке УО УИО, исплаћено је око 150 мил КМ неискориштених пореских кредита из 2006.г.
- у 2007.г. износ пријављеног пореског кредита и даље расте иако је суспензија укинута. Према подацима у 2007.г. је регистровано чак 480 мил КМ кредита од којих ће се добар дио реализовати и у 2008.г. Треба имати у виду да, за разлику поврата који представљају одлив са ЈР УИО, порески кредити представљају „скривене“ поврате, јер доводе до умањења бруто наплате индиректних пореза у наредним периодима, што има за посљедицу мање издвајање у резерве, до коначне исплате неискориштеног кредита након 6 мјесеци.

Половином 2007.г. успостављен је ритам исплате поврата (у законским роковима од 30 или 60 дана) и неискориштених кредита (након шест мјесеци од подношења пријаве).

¹ Више о проблему извјештавања након увођења ПДВ-а у Билтену бр. 7.



Графикон 2



Графикон 3

Међутим, крај године је донио проблеме са исплатом доспјелих поврата, који је повезан са стопом издвајања у средства резерви². У више наврата у 2007.г. смо најављивали да 10% издвајања бруто наплате индиректних пореза у резерве неће бити довољно за исплату растућих поврата, имајући у виду:

- растући тренд захтјева за поврате и пореске кредите
- неусклађену динамику наплате и рокова доспијећа обавеза за поврат.

Четврти квартал је карактеристичан за висок степен увоза и економске активности у цјелини, што се одражава и на приходе од индиректних пореза, а и на износе поврата и пореских кредита, који доспијевају на наплату у првом и, дјелимично, кад су у питању порески кредити, у другом кварталу. Тако за порески период „t“ поврати се исказују у пријави у мјесецу „t+1“, а доспијевају на наплату у мјесецу „t+2“ (извозници) или „t+3“ (остали обвезници). С друге стране, први квартал наредне године је карактеристичан по нижој наплати прихода, те 10% резерви не може бити довољно за исплату поврата из четвртог квартала.

² О значају резерви на јединственом рачуну УИО и управљању резервама у Билтену бр. 19.

Може се закључити да су динамику наплате у 2007.г., поред глобалног раста цијена и економских кретања у земљи, одређивала и три "неекономска" фактора:

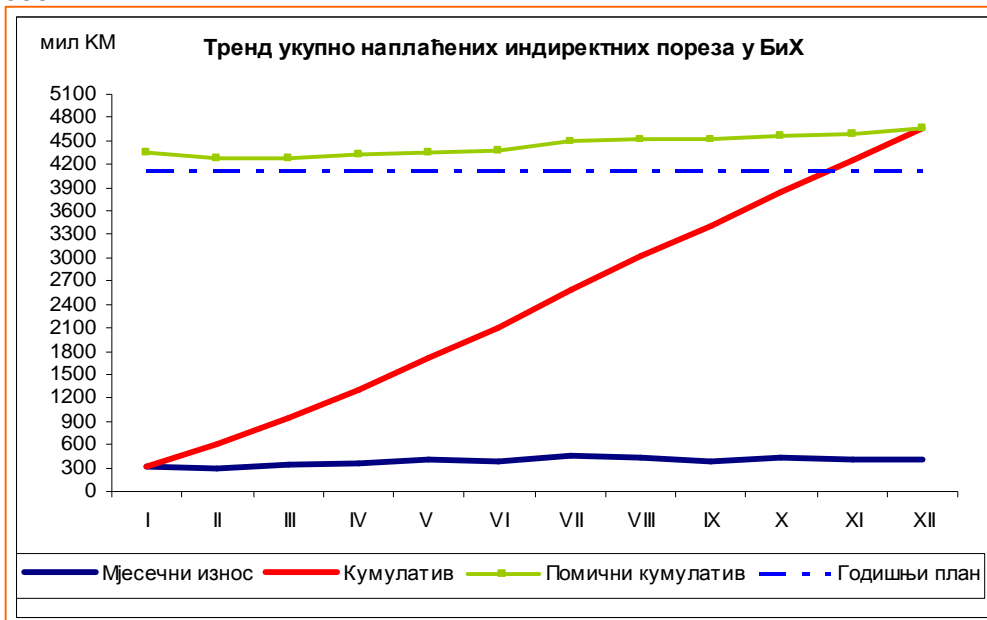
- убрзана динамика исплате неискориштених пореских кредита из 2006.г., закључно са априлом 2007.г.³
- неочекивани пораст захтјева обвезника за пореским кредитима и након укидања суспензије поврата за обвезнике који нису претежити извозници,
- недовољна стопа издвајања у резерве, која је изазвала "кризу поврата" у првим мјесецима 2008.г.

Укупна наплата

У 2007.г. укупно је наплаћено је 5,279 млрд КМ индиректних пореза бруто, од чега 14,054 мил КМ је остало неусклађено на дан 31.12.2007., након компилације модула ИТ система. У истој години исплаћено је 622,36 мил КМ поврата индиректних пореза. У даљој анализи користићемо износ нето наплаћених индиректних пореза од 4,643 млрд КМ, без укључивања неусклађених прихода (тј. нето = бруто – неусклађени приходи – поврати), будући да за тај износ постоји аналитика прихода по врстама (Графикон 2). Потребно је нагласити да је поређење наплате индиректних пореза у 2007.г. са наплатом у 2006.г. могуће једино на нивоу укупно наплаћених прихода, као и за приходе од царине и акцизе/путарине. Због прве године увођења ПДВ-а поређење је могуће само уколико се на наплаћени ПДВ у 2006.г. дода и износ наплаћеног заосталог пореза на промет од стране ентитета/Дистрикта и УИО.

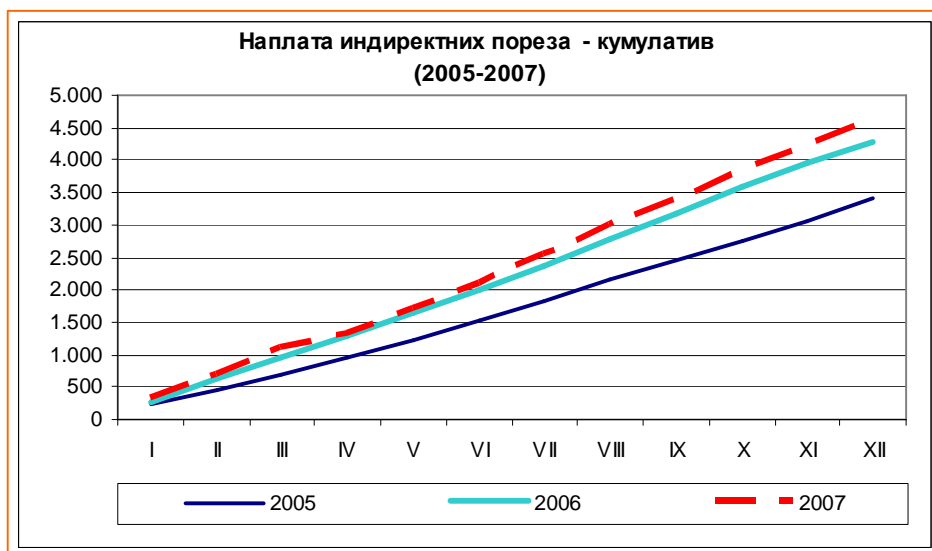
Како се види из Графикона 3 иако је план наплате индиректних пореза значајно премашен у 2007.г. у будућности није реално очекивати већи пораст наплате.

Не треба занемарити ни ефикасност рада УИО. Међутим, генерално, ефикасност рада управе која укључује и царинске административне послове, а не само убирање прихода, врло тешко је процијенити. Један од индикатора ефикасности може бити и ниво дуга. Салдо дуга обвезника на крају 2007. је скоро једнак салду на крају 2006.г. Дуг по пријавама је за 10 мил већи и износи 25,806 мил КМ, а дуг према аутоматском разрезу према историјским подацима о промету, у случају да нису пријаве поднешене на вријеме, мањи је за 10 мил и износи 61,688.



Графикон 4

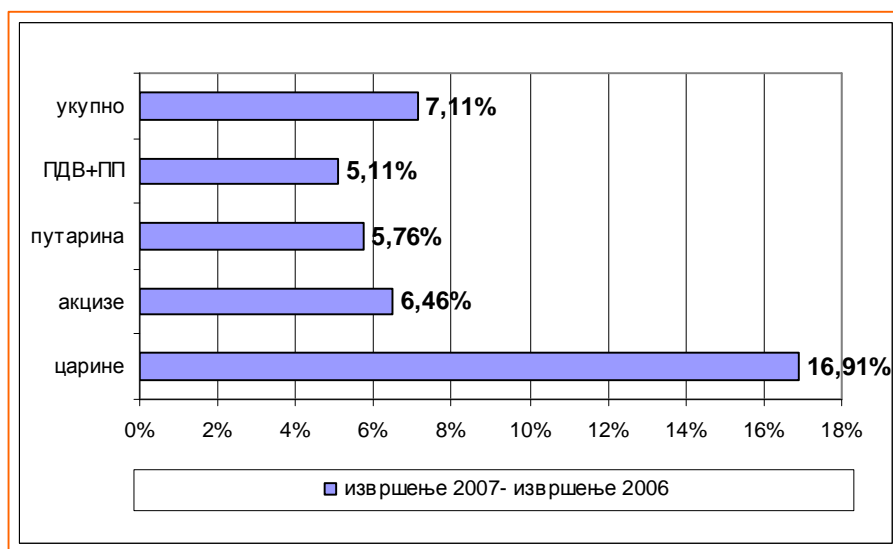
³ Према Закону о ПДВ-у неискориштени порески кредити се обавезно враћају обвезнику након шест мјесеци од подношења пријаве на коју се односе. Према одлуци УО исплата пореских кредита у другом полугодишту 2006.г. је убрзана, како би се средства што прије вратила привреди.



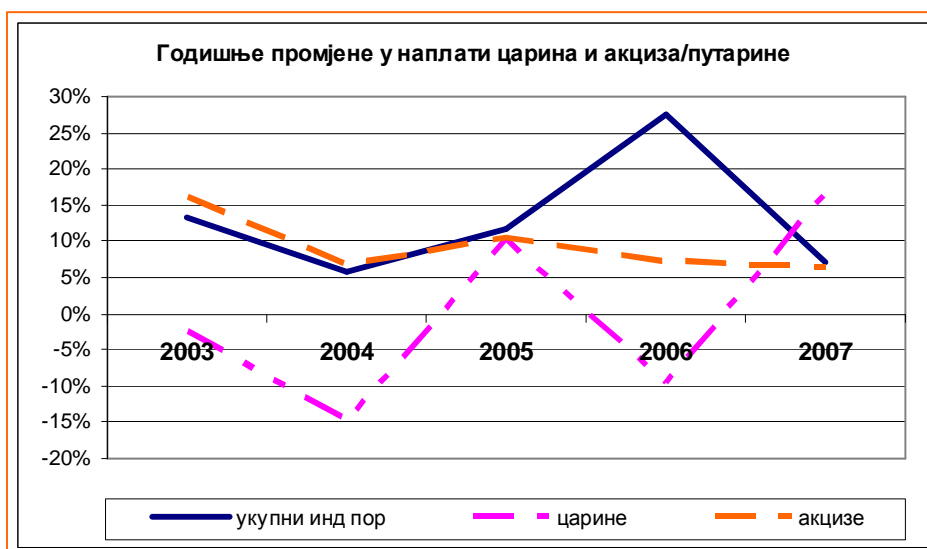
Графикон 5

Наплата по врстама прихода

Поредећи наплату индиректних пореза са 2006.г. по врстама прихода може се закључити да су највећи раст имали приходи од царине (Графикон 4). Раст прихода од царине је изнад номиналног раста БДП. Раст прихода од акциза и путарине прати раст реалног БДП.



Графикон 6



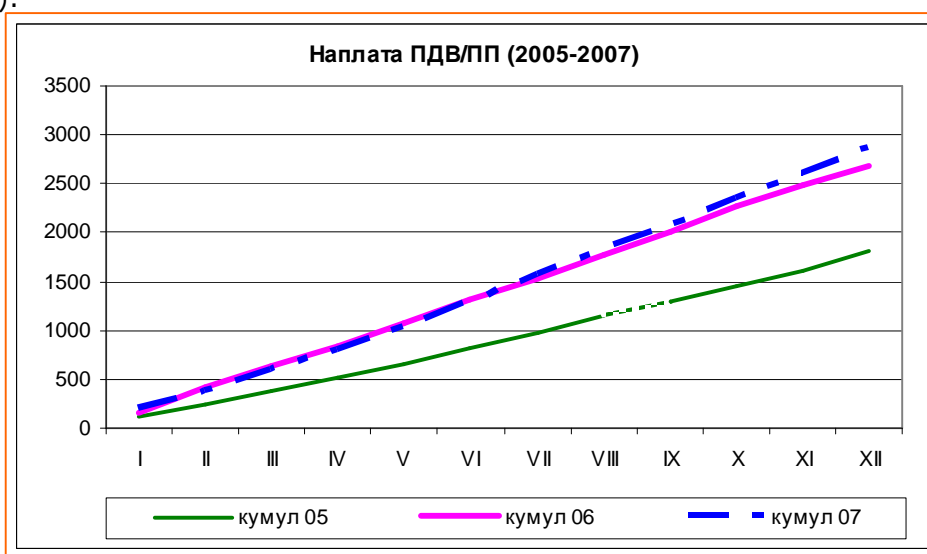
Графикон 7

Међутим, за разлику од прихода од царина који су нагло порасли, раст прихода од акциза успорава уназад двије године. То нам показују и подаци у сљедећој табели:

Табела 1: Годишње промјене у наплати акциза по производима, у%

	2003	2004	2005	2006	2007
укупно акцизе	9.47%	2.94%	12.89%	7.91%	6.62%
нафта	22.83%	4.67%	1.54%	2.08%	3.98%
дуван	-7.57%	4.84%	47.04%	12.60%	8.83%
кафа	8.42%	-2.53%	18.97%	16.73%	3.70%
алкохол, пиво	-6.50%	-7.04%	-6.06%	19.30%	12.31%
путарина	67.24%	25.44%	0.56%	3.95%	5.74%

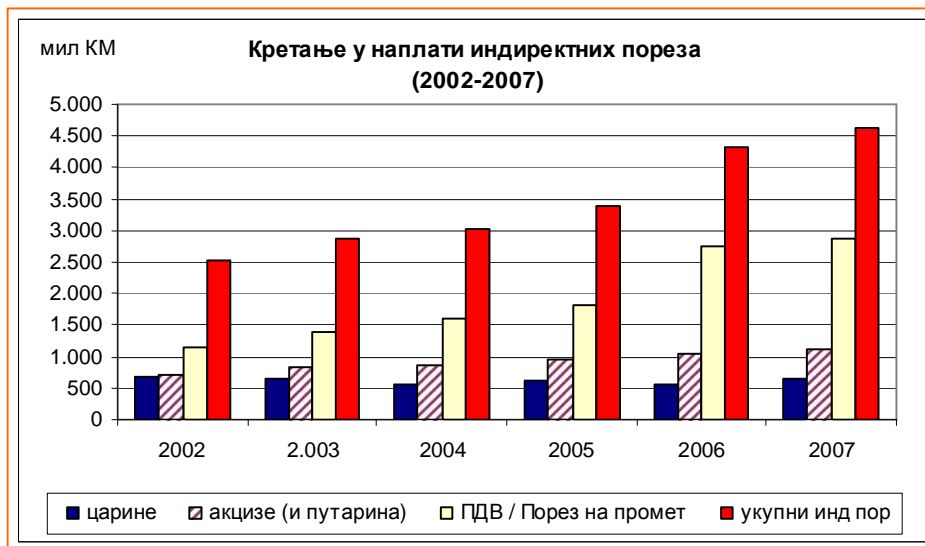
Како смо истакнули у уводу није могућа компарација наплате ПДВ-а у 2007.г. са 2006.г., будући да се 2006.г. не може узети као референтна година. Могуће је дати генералну оцјену да је наплата висока и стабилна, али да се у будућности не могу очекивати већи скокови (Графикон 8).



Графикон 8

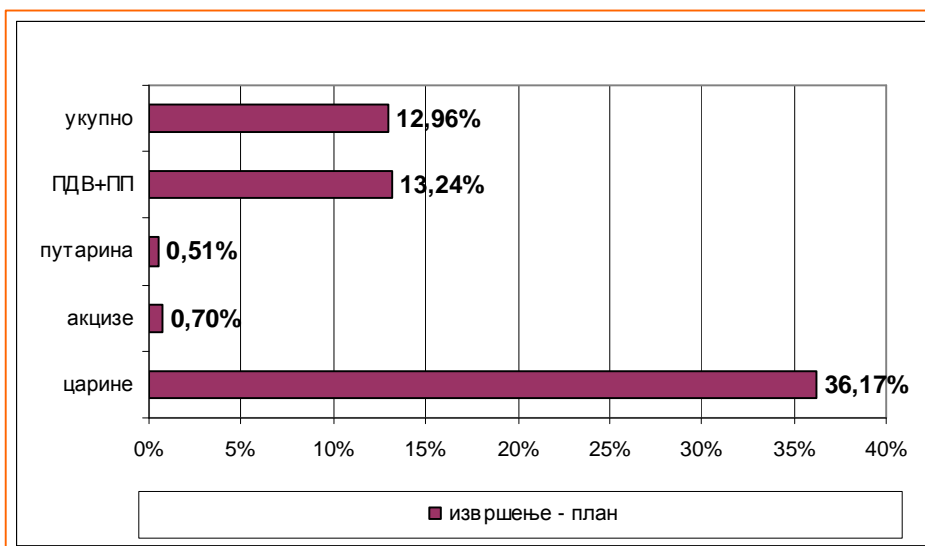
Закључак

Посматрајући наплату индиректних пореза у посљедњих шест година може се закључити да је у 2007.г. наплата била висока и стабилна.



Графикон 9

Нето наплата индиректних пореза је за 533 мил КМ (или 12,96%) већа него што је планирано. Према се у јавности могу чути изјаве да "вишак" прихода потиче од ПДВ-а калкулација приказана на Графикону 10 показује да велики удио у порасту имају царине. Пораст прихода од царина у укупном расту прихода од 533 мил КМ учествује са 32%, а ПДВ са 63%.



Графикон 10

Постоји неколико разлога за високу наплату индиректних пореза у односу на пројекције које је Одјељење израдило крајем трећег квартала 2006.г.⁴:

- глобални пораст цијена на свјетском тржишту.** Пораст цијена (минерална горива, храна, сировине), изазван растом потражње растућих економија (Кина⁵, Индија) утицао је на раст увозних цијена, што је посебно погодило отворене економије, овисне о

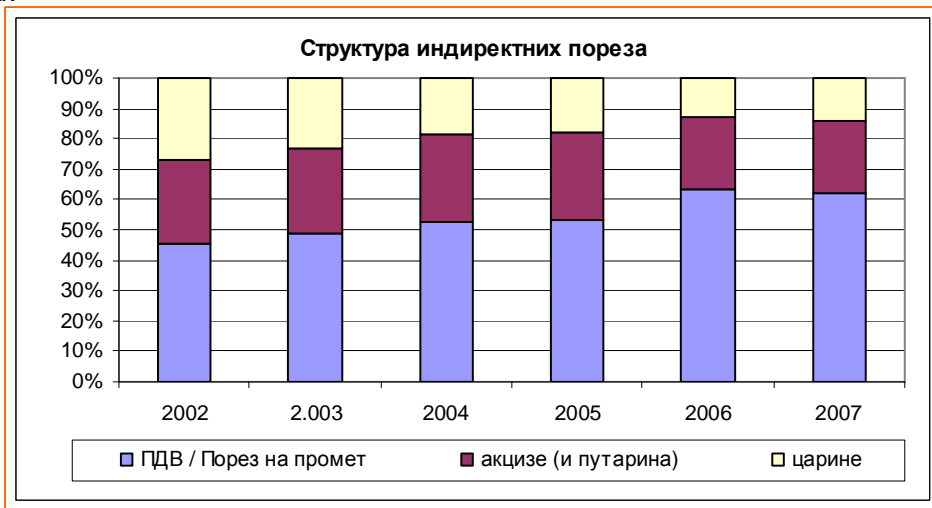
⁴ Пројекције су представљене у Билтену бр. 15.

⁵ Од 2001.г. Кина учествује у порасту свјетске потражње за металима са 50% и са 40% у порасту потражње за минералним горивима. (извор: *The Economist*, 19th-25th January 2008, p. 67)

увозу, као што је БиХ. Глобални раст цијена на робним берзама, осим што је довео до раста инфлације, погоршао је трговински биланс БиХ, и, *de facto*, неутрализовао позитивне ефекте увођења ПДВ-а у БиХ. Пројекције Одјељења су се базирале на 8% раста увоза⁶. Неочекивани раст увоза од 22%, произвео је значајни пораст царинске основице, а тиме и прихода који се обрачунавају *ad valorem* (царине, ПДВ), који у структури укупних бруто прихода од индиректних пореза у БиХ чине 55%. Ово је уједно показатељ да је пораст цијена у БиХ проузрокован у највећој мјери екстерним факторима⁷.

- одлагање потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП).** Одјељење је пројекције прихода од царина базирало на очекивањима да ће БиХ у 2007.г. потписати ССП са ЕУ. Споразум укључује свођење увоза из ЕУ на бесцаринску основу у року од пет година. Одлагањем потписивања, не само да није дошло до смањења прихода од царина, већ су приходи од царина порасли, захваљујући глобалном порасту цијена. Ефекти одлагања су још већи будући да царине улазе у основицу за обрачун ПДВ-а.
- нижи поврати ПДВ-а.** Одјељење је предвиђало да ће поврати ПДВ-а порастати након укидања суспензије тог права у 2006.г. за обвезнике који нису извозници. Међутим, обвезници су се и даље, мимо економске логике, опредјеливали за пореске кредите. Стопа поврата у односу на бруто ПДВ износи 17,7%, што је јако ниско у упоредби с другим земљама⁸. Поврати у 2007.г. су били нижи и због проблема са резервама, како је у уводу објашњено. Одлагање исплате поврата и кориштење пореских кредита одразиће се на наплату у 2008.г.
- пораст наплате ПДВ-а у домаћем промету.** Нагли раст цијена инпута, поготово енергената, одразило се и на пораст цијена у домаћем промету, а тиме и на наплату индиректних пореза у земљи (ПДВ). Просјечно пријављени домаћи ПДВ је у 2007.г. био за 15% већи него у 2006.г. Наравно, већи приходи од ПДВ-а у земљи резултат су и раста економије и ефикасности наплате.

Поред ефекта на наплату горе побројани фактори су у мањој мјери измијенили структуру прихода од индиректних пореза. У 2007.г. повећан је удио прихода од царина на рачун удјела ПДВ-а.



Графикон 11

⁶ Пројекције Дирекције за економско планирање, септембар 2006.г. (види: Документ оквирног буџета 2007-2009, www.трезорбих.гов.ба)

⁷ Највећи пораст цијена је забиљежен код житарица и уља, 40-50%, док је код нафте и деривата 35%. Податке за структуралну анализу је припремио Игор Гавран, пројект менаџер, Спољнотрговинска комора БиХ.

⁸ нпр. удио поврата у бруто наплати ПДВ-а у Словачкој износи 53,9% (подаци ММФ-а). Словачка, поред Данске, једина је земља у Европи која има јединствену стопу ПДВ-а, те је могуће поредити ефекте система ПДВ-а са БиХ.

Ипак, очекује се да ће БиХ у догледно вријеме премостити све потешкоће и да ће потписати ССП. Потписивање Споразума дефинитивно ће се одразити на смањењу царина и царинских дажбина, а у мањој мјери и ПДВ-а на увоз. Међутим, економисти предвиђају даљи раст цијена основних сировина, метала, хране и енергената на свјетским берзама, изазван растом потражње растућих економија. У таквој ситуацији, приходи од индиректних пореза, који се обрачунавају *ад валорем*, ће аутоматски расти, што може даље погоршати положај становништва и привреде. Потребно је донијети двије групе мјера фискалне политике које ће очувати фискалну стабилност и које ће ублажити посљедице аутоматске индексације фискалних прихода:

1. свести јавну потрошњу на свим нивоима у одрживе оквире, осим оне која подразумева испуњавање обавеза за чланство у ЕУ
2. смањити пореске терете на радну снагу, што ће компензирати раст цијена инпута у цијени коштања и стабилизационо дјеловати на продајне цијене, а дугорочно ће довести до побољшања конкурентне позиције домаћих компанија и привлачења страних инвестиција.

У том погледу, кључну улогу координатора фискалне политике свих нивоа управе треба да преузме Фискални савјет БиХ.

Међународно хармонизоване статистичке методологије

(припремила: Александра Регоје, макроекономиста у Одјељењу)

Глобализација свјетске економије намеће потребу стандардизације и хармонизације националних статистика. Приватне инвестиције постале су покретач привредног развоја многих земаља, а финансијски показатељи чине основу за доношење инвестиционих одлука. Са друге стране, европске интеграције захтијевају усаглашене статистичке показатеље земаља чланица између осталог и због чињенице да се подаци о националним рачунима користе као основа за рачунање буџетских доприноса земаља чланица, као и основа за рачунање додјеле средстава из регионалних, структуралних и кохезионих фондова ЕУ. Стога је од изузетне важности да развој националних статистика иде у правцу хармонизације стандарда, класификација и методологија са међународним стандардима. Међународно упоредиви подаци о националним рачунима представљају основу вођења економске и социјалне политике сваке земље. Само поуздани статистички системи омогућују адекватне анализе и поуздане процјене на основу којих се могу доносити правовремене и рационалне одлуке.

У претходном издању билтена писали смо о **Европском систему националних и регионалних рачуна** (*European System of National and Regional Accounts - ESA 95*) развијеног од стране статистичких института ЕУ. Основни циљ ове методологије је пружање поузданих статистичких инструмената који обезбјеђују институцијама Заједнице и владама скуп хармонизованих статистичких показатеља. У овом броју осврнућемо се на још неке међународне статистичке стандарде, њихове основне карактеристике и међусобне разлике.

Систем националних рачуна (*System of National Accounts - SNA*) је међународни статистички стандард развијен је од стране Уједињених нација, Комисије Европских заједница, Међународног монетарног фонда, Организације за економску сарадњу и развој и Свјетске банке. Методологија је ревидирана у одређеним временским размацама. Текућа верзија датира из 1993.године, и представља ревизију издања из 1968.године. SNA представља интегрисани скуп извјештаја заснованих на међународно усаглашеним појмовима, дефиницијама, класификацијама и рачуноводственим правилима. Обезбјеђује свеобухватан рачуноводствени оквир за компилацију статистичких података и њихово презентовање у сврхе статистичке анализе и вођења економске политике.

Приручник владине финансијске статистике (*Government Finance Statistics – GFS*) из 2001. године је последњи у серији међународних смјерница у области статистичке методологије издатих од стране Међународног монетарног фонда. Приручник, који допуњује прво издање објављено 1986. године, представља значајан напредак у стандардима прикупљања и представљања фискалне статистике и дио је глобалног тренда према већој одговорности и транспарентности у јавним финансијама. Примарна сврха Приручника GFS-a је да омогући свеобухватан рачуноводствени оквир за анализу мјера фискалне политике опште владе. Систем GFS-a је дизајниран у циљу пружања статистичких података који би доносиоцима одлука и аналитичарима на конзистентан и систематичан начин омогућили анализу развоја финансијских операција, финансијских позиција и стања ликвидности јавног сектора.⁹

SNA vs ESA

Методологија SNA 93 је дизајнирана како би постала основни статистички стандард свих тржишних економија у свијету. Основна претпоставка на којој се базирала израда нацрта ESA 95 била је да нова европска методологија треба у потпуности бити конзистентна са SNA 93. У исто вријеме ESA треба задовољити потребе веће упоредивости података о националним рачунима између земаља чланица Европске уније. То значи да ESA пружа детаљније смијернице од SNA али нема разлика у основним рачуноводственим принципима. Обзиром да је SNA статистички стандард који се примјењује широм свијета, методологија мора бити довољно флексибилна како би се могла прилагодити земљама са великим разликама у нивоима економског развоја и облицима институционалног уређења.¹⁰

Ипак, методологије ESA и SNA нису у потпуности усклађене. Разлике се могу груписати у три основне категорије:

- Случајеви када ESA пружа детаљније дефиниције од SNA, али су оне потпуно усаглашене са принципима SNA,
- Случајеви када ESA одступа од SNA, или је доведено у питање да ли су ове методологије усаглашене,
- Случајеви када су одређене теме обрађене једним приручником, али не и другим.

Капитални рачун SNA је у систему ESA подијељен на два рачуна и то „Промјена у нето имовини услед штедње и капиталних трансфера“ и „Рачун набавке нефинансијских средстава“. Билансна ставка првог рачуна је „Промјене у нето имовину услед штедње и капиталних трансфера“, а билансна ставка другог рачуна је иста као код система SNA „Нето позајмљивање/ задуживање“.

Нема значајних разлика у класификацији прихода. Углавном се односе на разлике у третирању прихода од регистрације возила и административних такси. Према приручнику ESA, приходи од регистрације возила спадају у порезе на производе - д214¹¹. SNA експлицитно не наводи категорију регистрације возила. Везано за категорију д214 – порези на производе искључујући ПДВ и царине (д214), SNA у параграфу 7.62 дефинише да „пореска обавеза настаје у моменту производње, продаје или увоза, али **и у другим околностима** као што је извоз, изнајмљивање, вријеме испоруке или кориштења за сопствену употребу или инвестиције“. Што се тиче пореза на производе, Према SNA „разни остали текући порези“ (д59) укључују плаћања домаћинстава за добијање одређених дозвола: за власништво или кориштење возила, чамаца или авиона (који се не користе у пословне сврхе), или дозволе за лов, риболов и сл. Није разјашњено да ли према приручнику SNA „**друге околности**“ (из параграфа 7.62) укључују и регистрацију возила.

⁹ Government Finance Statistics Manual 2001, International Monetary Fund

¹⁰ OECD, STD/NA/RD(97)15

¹¹ Детаљна класификација прихода по ESA 95 објављена у Билтену бр. 30.

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Што се тиче административних такси, према ESA-и све се укључују у порезе на производе, без обзира да ли су плаћене од стране домаћинстава или предузећа. Према SNA порези на производе између осталог укључују „порезе на финансијске и капиталне трансакције који се састоје од пореза који се плаћају приликом куповине или продаје нефинансијске или финансијске имовине, укључујући међународну размјену. Обавеза настаје приликом промјене власништва над земљиштем или другом имовином, изузев у случајевима капиталних трансакција. Третирају се као порези на услуге посредовања.“ SNA такође дефинише да одређене таксе могу спадати у категорију „осталих пореза на производњу“ (д29), у случају када их плаћају предузећа.

SNA vs GFS

SNA израђује агрегатну статистику за цијелу економију, односно приказује владин и приватни сектор.¹²GFS је специјализовани систем чија је основна сврха пружити основу за анализу владиног сектора. Сектор опште владе према GFS-у идентичан је дефиницији SNA. Већина рачуноводствених правила кориштених у ова два система су идентична. Посебно су идентична правила за вријеме евидентирања и процјене залиха и токова. GFS и SNA систем користи обрачунску основу због тога што се вријеме евидентирања подудара са стварним временом тока ресурса. Обрачунска основа омогућава најбољу процјену макроекономског утицаја државне фискалне политике. Са готовинском основом обрачуна вријеме евидентирања се може значајно разликовати од времена економских активности и трансакција на које се односе.

Основна разлика између два система која се тичу рачуноводствених правила односе се на консолидацију. SNA препоручује да статистика институционалних јединица не буде консолидована. Са друге стране, GFS је дизајниран како би произвео статистику која одговара анализи утицаја државних операција, било цјелокупног сектора или посебних подсектора. У GFS систему елиминишу се све трансакције између различитих институционалних јединица, тако да се статистика приказује за сектор као јединствену цјелину. Процјена укупног утицаја државних операција на укупну привреду ефективнија је када мјерење државних операција представља консолидовану статистику. Са друге стране SNA служи много ширем спектру употребе који укључује свеобухватно мјерење производње и односа између сектора.

GFS аналитички оквир се састоји од четири извјештаја: (1) Извјештај о пословању државе, (2) Извјештај осталих економских токова, (3) Биланс стања и (4) Извјештај о поријеклу и употреби готовине. Извјештај о пословању државе је преглед трансакција општег државног сектора у одређеном рачуноводственом периоду. Извјештај осталих економских токова табеларно представља промјене у залихама средстава, обавеза и нето вриједности који произилазе из извора који нису трансакције (нпр. промјене тржишних цијена, девизног курса). Биланс стања евидентира имовину и обавезе опште владе на крају сваког рачуноводственог периода. Извјештај о поријеклу готовине евидентира приливе и одливе готовине користећи класификацију сличну оној из Извјештаја о пословању државе.

У SNA, трансакције су приказане у серији од седам рачуна. Остали економски токови су приказани на два рачуна, а залихе су приказане у Билансу стања. SNA нема еквивалента за Извјештај о поријеклу и употреби готовине из GFS-а. Низ трансакционих рачуна је подијељен на текуће и акумулационе рачуне. Текући рачуни биљеже производњу добара и услуга и генерисање, дистрибуцију, редистрибуцију и употребу дохотка. Акумулациони рачуни евидентирају стицање и продају имовине и обавеза.

¹² System of National Accounts 1993

Низ трансакционих рачуна у SNA

Табела 2.

Текући рачуни	I	Рачун производње
	II 1.1.	Рачун стварања дохотка
	II 1.2.	Рачун примарне расподеле дохотка
	II 2.	Рачун секундарне расподеле дохотка
	II 4.1.	Рачун употребе расположивог дохотка
Акумулациони рачуни	III 1.	Рачун капитала
	III 2.	Финансијски рачун

GFS Извјештај о пословању државе је подијелен на три дијела: приходовне и расходне трансакције, трансакције у нефинансијским средствима и трансакције у финансијским средствима и обавезама. Трансакције представљене у првом дијелу сличне су трансакцијама на текућим рачунима SNA, уз један изузетак: преноси капитала су приказани на капиталном рачуну SNA, једном од акумулационих рачуна. Све GFS трансакције представљене у другом и трећем дијелу Извјештаја о пословању државе приказани су појединачно на капиталним и финансијским рачунима SNA.

Табела 3. GFS Извјештај о пословању државе

Трансакције које утичу на нето вриједност	
Приход	
	Порези
	Социјални доприноси [GFS]
	Грантови
	Остали приходи
Расходи	
	Надокнада запосленима [GFS]
	Употреба добара и услуга
	Потрошња основних средстава [GFS]
	Камата [GFS]
	Субвенције
	Донације
	Социјална давања [GFS]
	Остали расходи
Нето / бруто оперативни биланс	
Трансакције у нефинансијским средствима	
	Нето набавка нефинансијских средстава
	Основна средства
	Промјене у залихама
	Драгоцјености
	Непроизведена средства
Нето кредитирање/ задуживање [GFS]	
Трансакције у финансијским средствима и обавезама	
	Нето набавка финансијских средстава
	Домаћа
	Инострана
	Нето преузете обавезе
	Домаће
	Иностране

Према GFS-у, приходи су дефинисани као повећање нето вриједности, а расход као смањење нето вриједности које резултује из трансакција. Нето набавка нефинансијских средстава једнака је формирању бруто основних средстава умањених за потрошњу основних средстава, увећаних у залихама и трансакције из осталих нефинансијских средстава.

Приходи умањени за расходе чине нето оперативни биланс. Бруто оперативни биланс једнак је приходима умањеним за расходе изузев потрошње основних средстава. Нето кредитирање/задуживање једнако је нето оперативном билансу умањеном за нето набавку нефинансијских средстава. Такође је једнако нето набавци финансијских средстава умањених за нето преузете обавезе.

Нето оперативни биланс представља мјеру текуће одрживости државних операција. Нето позајмљивање (+)/задуживање (-) је преглед мјера које указују на обим до којег држава ставља на располагање финансијска средства другим секторима у привреди, или користи финансијска средства која производе други сектори.

Постоји више билансних ставки у SNA него у систему GFS јер постоји више трансакционих рачуна него дијелова Извјештаја о владиним операцијама. Због различитих третмана неких активности нето позајмљивање/ задуживање и штедња у систему GFS се разликује истих ставки у систему SNA. Да би се избјегле забуне, у приручнику GFS-а додаје се знак [GFS] иза билансних ставки и категорија свугдје гдје се дата позиција разликује код система SNA. GFS систем приказује детаљну класификацију пореза који се заснивају на уобичајеним искуствима у пореској администрацији. Приступ који је усвојен у систему GFS је да се порези класификују углавном на основи на којој је порез наметнут. Са друге стране SNA класификује порезе у складу са њиховом улогом у економским активностима. Тако се неке категорије у систему GFS морају подијелити на двије категорије у систему SNA, према томе да ли их плаћају произвођачи или потрошачи.

У SNA сва социјална давања укључујући пензије евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка / социјална давања осим оних у природи (Д 62) или на на Рачуну употребе расположивог дохотка / социјални трансфери у природи. У систему GFS се не третирају сви социјални доприноси као расход. Пензиона давања се евидентирају као промјене у обавезама осигурања техничких резерви. Социјалне бенефиције које производи општа влада евидентирају се као расходи али не као социјална давања. Њихови трошкови евидентирају се на различитим категоријама расхода GFS као што су накнаде запосленима и употреба добара и услуга. Детаљна класификација категорија трансакција у GFS-у са одговарајућим рачуном и категоријом трансакције у систему SNA приказана је у табели 4.

Табела 4. Подударност категорија трансакција GFS и SNA

GFS Категорије трансакција	Одговарајући рачун SNA
ТРАНСАКЦИЈЕ ПРИХОДА	
Порези	
Порез на доходак, добит и капиталне добитке	Рачун секундарне расподеле дохотка/ текући порез на доходак, имовину / порез на имовину (Д51)
Порези на плате и радну снагу	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29)
Порез на имовину	
Периодични порези на непокретну имовину	Порези које плаћају предузећа биљеже се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29) Порези које плаћају потрошачи евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)

Периодични порези на нето имовину	Порези које плаћају предузећа евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка/ порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу и увоз (Д29) Порези које плаћају потрошачи евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)
Порези на имовину, наслеђе и поклоне	Рачун капитала/ капитални трансфери / капитални порези (Д91)
Порези на финансијске и капиталне трансакције	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе ⁷ порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214)
Остали непериодични порези на имовини	Рачун капитала/ капитални трансфери / капитални порези (Д91)
Остали периодични порези на имовину	Порези које плаћају предузећа евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29) Порези које плаћају потрошачи евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)
Порези на робу и услуге	
Порез на додатну вриједност	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порез на производе/ ПДВ (Д211)
Порез на промет	Порези на домаћу робу и услуге евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка /порези на производњу и увоз/ порези на производе/порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214) Порези на увозну робу и услуге евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка /порези на производе / порези на увоз и царине искључујући ПДВ (Д2122)
Порез на промет добара и услуга и остали општи порези на робе и услуге	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214)
Акцизе	Порези на домаћу робу и услуге евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214) Порези на увозну робу и услуге евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка /порези на производе / порези на увоз и царине искључујући ПДВ (Д2122)
Профити и фискални монополи	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214)
Порези на специјалне услуге	Порези на домаћу робу и услуге евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214) Порези на увозну робу и услуге евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка /порези на производе / порези на увоз и царине искључујући ПДВ (Д2122)
Порези на моторна возила	Порези које плаћају предузећа биљеже се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29) Порези које плаћају потрошачи евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)
Остали порези на употребу добара и дозволу да се користе	Порези које плаћају предузећа биљеже се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29)

добра или обављају услуге	Порези које плаћају потрошачи евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)
Остали порези на добра и услуге	Порези које плаћају предузећа биљеже се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29) Порези које плаћају потрошачи евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)
Порези на међународну трговину и трансакције	
Царине и остале увозне дажбине	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ царине и порези на увоз искључујући ПДВ/царине (Д2121)
Извозне дажбине	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ извозне дажбине (Д213)
Профити извозних и увозних монопола	Профити увозних монопола евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка /порези на производњу и увоз / порези на производе/ порези на увоз и царине искључујући ПДВ (Д2122) Профити извозних монопола евидентирају се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ извозне дажбине (Д213)
Профити размјене	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214)
Порези на размјену	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ порези на производе/ порези на производе искључујући ПДВ и царине (Д214)
Остали порези на међународну трговину и трансакције	Порези које плаћају предузећа биљеже се на Рачуну примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29) Порези које плаћају потрошачи евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)
Остали порези	
Остали порези које плаћају фирме	Рачун примарне расподеле дохотка / порези на производњу и увоз/ остали порези на производњу (Д29)
Остали порези -осим оних које плаћају фирме	Рачун секундарне расподеле дохотка /текући порези на приход, имовину итд/ остали текући порези (Д59)
Социјални доприноси	Рачун секундарне расподеле прихода/ социјални доприноси (Д61)
Грантови	Текући грантови се евидентирају на Рачуну секундарне расподеле прихода / остали текући грантови/ текући трансфери опште владе (Д73) или инострани (Д74) Капитални грантови евидентирају се на Рачуну капитала /капитални тсф/ инвестициони грантови (Д92) или други капитални тсф (Д99)
Приходи од имовине	Рачун примарне расподеле дохотка/ приход на имовину (Д4)
Продаја роба и услуга	Продаје по цијенама које су економски значајне евидентирају се на Рачуну производње/ производња/ тржишна производња (П11) Продаје по цијенама које нису економски значајне евидентирају се на Рачуну производње/ производња/ друга нетржишна производња (П13) Импутирани продаје евидентирају се на Рачуну производње/ производња/ тржишна производња (П11)
Казне	Рачун секундарне расподеле дохотка/ остали текући трансфери/ разни текући трансфери (Д75)
Добровољни трансфери изузев грантова	Текући трансфери евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка/ остали текући трансфери/ разни текући трансфери (Д75) Капитални трансфери евидентирају се на Рачуну капитала /капитални тсф/ инвестициони грантови (Д92) или други капитални тсф (Д99)
Разни и	Продаја отпада и кориштене робе која није класификована као

неидентификовани приходи	средства евидентира се на Рачуну производње/ интермедијарна потрошња (П2) Све остале трансакције евидентирају се НА Рачуну секундарне расподеле дохотка/ остали текући трансфери/ разни текући трансфери (Д75)
ТРАНСАКЦИЈЕ РАСХОДА	
Надокнада запосленима	Рачун стварања дохотка/ надокнада запосленима (Д1)
Употреба добара и услуга	Већина трансакција се евидентира на Рачуну производње/ интермедијарна потрошња (П2). SNA такође укључује трансакције везане за властите инвестициј, које се у GFS-у евидентирају као нето набавка фиксних средстава
Потрошња фиксног капитала	Рачун производње/ потрошња основног капитала (К1).
Камата	Рачун примарне расподеле дохотка/приход од имовине/ камата (Д41)
Субвенције	Рачун примарне расподеле дохотка/ субвенције (Д3)
Донације / грантови	Текући трансфери се евидентирају на Рачуну секундарне расподеле дохотка / остали текући трансфери / трансфери опште владе (Д73) или инострани (Д74) Капитални трансфери се евидентирају на Рачуну капитала/ капитални трансфери/ инвестициони грантови (Д92) или остали капитални трансфери (Д99)
Социјалне бенефиције	Социјални трансфери у готовини евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле прихода / социјални трансфери осим оних у природи (Д62) Социјални трансфери у природи евидентирају се на Рачуну употребе расположивог дохотка / расход финалне потрошње/ расход појединачне потрошње (П31)
Остали расходи	Расходи имовине осим камата евидентира се на Рачуну примарне расподеле дохотка / приход од имовине (Д4) Текући порези који се плаћају другим државним јединицама евидентирају се на Рачуну стварања дохотка/ порези на производњу и увоз/ остали порез на производњу (Д29) Остале текуће трансакције евидентирају се на Рачуну секундарне расподеле дохотка/ остали текући трансфери/ разни текући трансфери (Д75) Капитални трансфери евидентирају се на Рачуну капитала/ капитални трансфери / капитални порези (Д91), инвестициони грантови (Д 92) или други капитални трансфери (Д99)
ТРАНСАКЦИЈЕ НЕФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА	
Нето набавка основних средстава	Трансакције изузев потрошње основних средстава евидентирају се на Капиталном рачуну / бруто инвестиције у фиксни капитал (П51)
Потрошња основног капитала	Капитални рачун/ потрошња основног капитала (К1)
Промјене у залихама	Капитални рачун/ промјене у залихама (П52)
Нето набавка драгоцјености	Капитални рачун/ набавка минус продаја драгоцјености (П53)
Нето набавка непроизведених средстава	Капитални рачун/ набавка минус продаја непроизведене нефинансијске имовине (К2)
ТРАНСАКЦИЈЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ И ОБАВЕЗА	
Монетарно злато и СПВ	Финансијски рачун /монетарно злато и СПВ (Ф1)
Готовина и депозити	Финансијски рачун/ готовина и депозити (Ф2)
Хартије од вриједности сем акција	Финансијски рачун / хартије од вриједности сем акција (Ф3)

Зајмови	Финансијски рачун / зајмови (Ф4)
Акције	Финансијски рачун / акције (Ф5)
Осигурање техничких резерви	Финансијски рачун / осигурање техничких резерви (Ф7)
Финансијски деривати	Финансијски рачун / финансијски деривати (Ф6)
Остала потраживања/обавезе	Финансијски рачун / остала потраживања /обавезе (Ф8)

Робна размјена у периоду јануар-децембар 2007.године

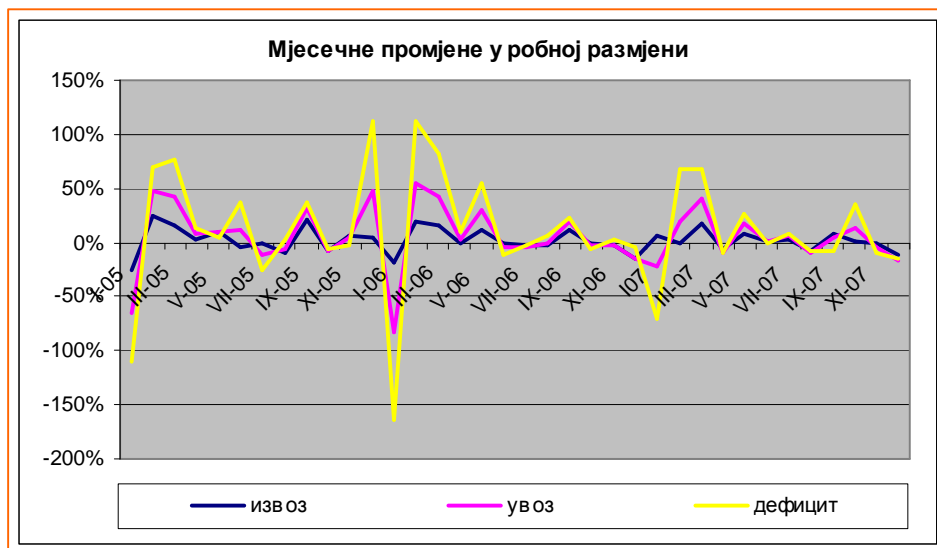
(припремила: Мирела Кадић, помоћник истраживача)

Да бисмо добили праву слику робне размјене Босне и Херцеговине с иностранством, неопходно је за потребе анализе укључити и податке за неколико претходних година. Узимајући у обзир чињеницу да је увођење ПДВ-а у БиХ довело до неких спољнотрговинских диспропорција, поређење 2007.године само са 2006. даје нам искривљену слику робне размјене.

Из тог разлога, код сагледавања ових односа осврнули смо се и на годину прије увођења ПДВ-а.

Главна кретања у робној размјени

Посматрајући слику мјесечних осцилација извоза, увоза и дефицита долазимо до закључка да у 2007, а дјеломично и на крају 2006.године долази до смиривања турбуленција, које су евидентне у задњем кварталу 2005.године и првом кварталу 2006., те да се мјесечне промјене извоза и увоза надаље у 2007.години одвијају уједначено, без великих одступања (графикон 12).



Графикон 12.

Крај прве године примјене ПДВ-а у Босни и Херцеговини носио је веома позитивну слику биланса робне размјене. Истичемо смањење дефицита за 15,83%, повећану покривеност увоза извозом која је у неким мјесецима 2006.године преко 50%, већи раст извоза од увоза.

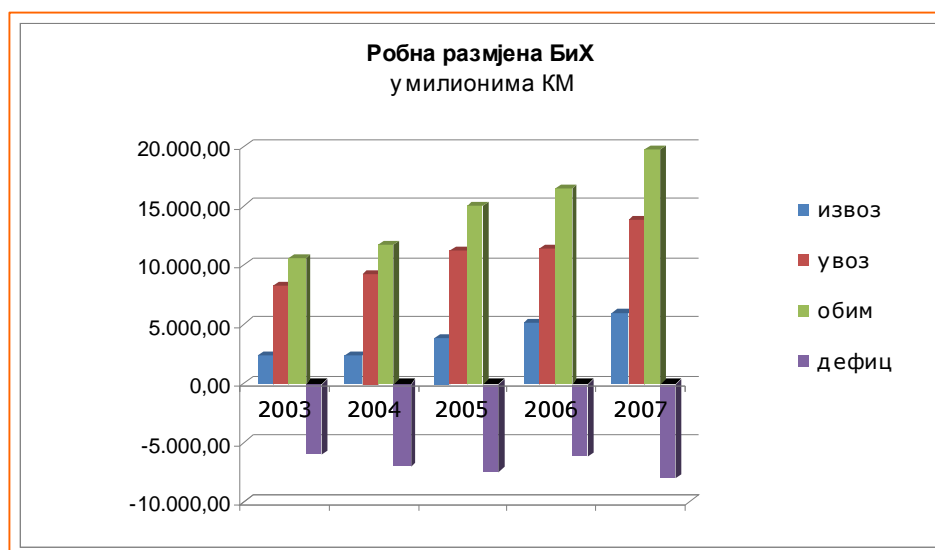
Крај 2007.године носи нешто лошију слику размјене с иностранством. Увоз у 2007.у односу на 2006. је већи за око 2,5 милијарде КМ односно за 22%, а извоз расте нешто спорије, па је у апсолутном износу за око 770 милиона КМ већи или за 14,96%. Покривеност увоза је мања у односу на 2006.годину (42,71%), гдје је у децембру 2007. је тај однос најнижи (38,08%). Међутим, покривеност је много већа у односу на 2005.г. када је покривеност увоза извозом у децембру износила само 25%.

Дефицит је у односу на 2006.годину порастао за огромних 27,91%, а у односу на 2005.годину за 7,66%. Кретање дефицита у задње три године морамо посматрати у свијетлу ефеката увођења ПДВ-а и у контексту драстичног побољшања спољнотрговинског биланса у 2006.години, за које данас знамо да је било кратког даха.

Табела 5.

	у милионима КМ									
	2003	2004	2005	2006	2007	2004/2003	2005/2004	2006/2005	2007/2006	2007/2005*
извоз	2.323	2.364	3.783	5.164	5.937	101,77	160,04	136,50	114,96	218,46
увоз	8.319	9.306	11.179	11.389	13.899	111,86	120,12	101,88	122,04	122,39
обим	10.642	11.670	14.962	16.554	19.836	109,66	128,21	110,64	119,83	141,85
дефицит	-5.996	-6.942	-7.395	-6.225	-7.962	115,77	106,53	84,17	127,91	89,67
покривеност	27,92	25,40	33,84	45,34	42,71	90,98	133,23	133,98	94,20	178,50

Укупни обим робне размјене БиХ са иностранством се у односу на 2003.годину удвостручио, што је охрабрујуће. Међутим, узимајући у обзир да је стопа раста извоза у односу на стопу раста увоза само у 2006.години била већа, те да је почетна база извоза у 2003.години доста ниска у односу на увоз, не добијамо блиставу слику спољнотрговинске размјене Босне и Херцеговине.



Графикон 13.

Структура робне размјене

Анализа структуре робне размјене заснива се на подацима за 2007. и претходну 2006. годину. Међутим, да бисмо добили много исправнију слику структуре укључили смо и податке за 2005. годину.

Узете су обзир групе производа које процентуално чине велики дио извоза односно увоза, али и групе производа које процентуално не чине велики дио извоза или увоза, али у посљедње три године биљеже кретања која су интересантна у смислу анализе робне размјене.

Извоз:

Највећи удио у структури извоза у периоду јануар-децембар 2007.г. чини извоз базних метала и производа од базних метала (27,68%), гдје главно мјесто заузима извоз алуминијума и производа од алуминијум (10,75%), те жељезо и челик (6,40%). Извоз те групе производа у односу на исти период претходне године биљежи раст од 18,31%, те такођер биљежи раст у удијелу у укупној структури извоза (табела 6).

Поред базних метала значајнији удио у структури извоза у 2007.г. заузима извоз машина, апарат, механичких и електричних уређаја, производи минералног поријекла (минерална уља са скоро 8%), те дрво и производи од дрвета са удјелом у укупном извозу од 8,88%. Интересантно је напоменути, везано за производе минералног поријекла и дрво и производе од дрвета, да се удио тих група производа у укупном извозу током година значајно смањило.

Удио дрва и производа од дрвета у укупном извозу у 2003.г. износио је скоро 16,70%, док 2007.г. износи 8,8%.

У структури извоза битно је споменути и групу која је по Хармонизованом систему кодова Свјетске трговинске организације класификована као разни производи, а у које спада и намјештај, на који отпада 7,53% од укупног извоза.

Табела 6.

ГРУПА ПРОИЗВОДА-ИЗВОЗ	2005	2006	2007	2006/2005	2007/2006
ПРЕХРАМБЕНЕ ПРЕРАЂЕВИНЕ	3,18%	2,77%	2,92%	18,96%	21,04%
ПРОИЗВОДИ МИНЕРАЛНОГ ПОРИЈЕКЛА	13,30%	11,76%	11,09%	20,70%	8,42%
ПРОИЗВОДИ ХЕМИЈСКЕ ИНДУСТРИЈЕ ИЛИ СРОДНЕ ИНДУСТРИЈЕ	7,57%	6,69%	5,46%	20,48%	-6,12%
КОЖА И КРЗНО	1,84%	2,18%	1,93%	61,44%	2,01%
ДРВО И ПРОИЗВОДИ ОД ДРВЕТА	9,95%	8,96%	8,88%	22,81%	14,02%
ЦЕЛУЛОЗА, ПАПИР И КАРТОН И ЊИХОВИ ПРОИЗВОДИ	2,07%	1,82%	1,92%	20,58%	20,72%
ТЕКСТИЛ И ТЕКСТИЛНИ ПРОИЗВОДИ	4,17%	4,93%	4,74%	61,61%	10,45%
ОБУЋА, ШЕШИРИ, КАПЕ И СЛИЧНИ ПРОИЗВОДИ	3,17%	5,79%	5,89%	149,31%	16,90%
БАЗНИ МЕТАЛИ И ПРОИЗВОДИ ОД БАЗНИХ МЕТАЛА	25,03%	26,90%	27,68%	46,69%	18,31%
МАШИНЕ, АПАРАТИ, МЕХАНИЧКИ И ЕЛЕКТРИЧНИ УРЕЂАЈИ	14,38%	12,46%	12,85%	18,25%	18,62%
ТРАНСПОРТНА СРЕДСТВА И ЊИХОВИ ДИЈЕЛОВИ И ПРИБОР	2,45%	1,92%	1,84%	7,10%	9,97%
РАЗНИ ПРОИЗВОДИ	6,12%	7,75%	7,72%	73,10%	14,40%
ОСТАЛИ ПРОИЗВОДИ	6,78%	6,08%	7,09%	22,37%	34,08%
УКУПНО	100%	100%	100%	36,50%	14,96%

Посматрајући однос извоза у 2006. и 2005.г. примјетићемо значајан раст извоза свих група производа, што је директна посљедица увођења ПДВ-а и одлагања извоза у задњем

кварталу 2005.г. за први квартал 2006.г, док однос извоза у 2007. и 2006.г. даје реалнију слику раста извоза.

Увоз:

У структури увоза највећи удио носи увоз машина, апарата, механичких и електричних уређаја (16,88%), затим минералних уља (14,04%) и базних метала (12,19%). Ту су и прехранбени производи са 9,13%, гдје је највећа ставка увоз пића и алкохола са 2,18%, затим производи хемијске индустрије са 8,94%, гдје се 2,30% односи на фармацеутске производе.

Табела 7

ГРУПА ПРОИЗВОДА-УВОЗ	2005	2006	2007	2006/2005	2007/2006
ЖИВОТИЊЕ И ПРОИЗВОДИ ЖИВОТИЊСКОГ ПОРИЈЕКЛА	2,69%	2,07%	1,92%	-21,37%	12,77%
ПРОИЗВОДИ БИЉНОГ ПОРИЈЕКЛА	4,38%	4,11%	4,36%	-4,39%	29,39%
ПРЕХРАМБЕНЕ ПРЕРАЂЕВИНЕ	9,79%	10,09%	9,13%	5,00%	10,46%
ПРОИЗВОДИ МИНЕРАЛНОГ ПОРИЈЕКЛА	14,18%	16,53%	14,91%	18,71%	10,12%
ПРОИЗВОДИ ХЕМИЈСКЕ ИНДУСТРИЈЕ ИЛИ СРОДНИХ ИНДУСТРИЈА	9,28%	9,33%	8,94%	2,42%	16,88%
ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ, ГУМА И КАУЧУК	4,64%	4,73%	4,91%	4,05%	15,11%
ЦЕЛУЛОЗА, ПАПИР И КАРТОН И ЊИХОВИ ПРОИЗВОДИ	2,88%	2,80%	2,58%	-0,80%	2,81%
ТЕКСТИЛ И ТЕКСТИЛНИ ПРОИЗВОДИ	5,14%	5,31%	4,90%	5,17%	79,16%
ПРОИЗВОДИ ОД КАМЕНА, ГИПСА, ЦЕМЕНТА	2,86%	2,55%	2,69%	-9,02%	28,60%
БАЗНИ МЕТАЛИ И ПРОИЗВОДИ ОД БАЗНИХ МЕТАЛА	9,56%	10,43%	12,19%	11,09%	42,72%
МАШИНЕ, АПАРАТИ, МЕХАНИЧКИ И ЕЛЕКТРИЧНИ УРЕЂАЈИ	17,72%	15,95%	16,88%	-8,30%	29,15%
ТРАНСПОРТНА СРЕДСТВА И ЊИХОВИ ДИЈЕЛОВИ И ПРИБОР	8,15%	7,04%	7,60%	-12,05%	31,72%
РАЗНИ ПРОИЗВОДИ	2,11%	2,06%	2,32%	-0,77%	37,54%
ОСТАЛИ ПРОИЗВОДИ	6,62%	7,01%	6,67%	7,87%	-22,36%
УКУПНО	100,00%	100,00%	100,00%	1,88%	22,04%

Увођење ПДВ-а имало је супротан ефект на кретање увоза у 2006.г. у односу на 2005.г, па тако посматрајући табелу примјећујемо пад увоза скоро свих група производа у 2006.у односу на 2005.г. 2007.година доноси поправљање тих односа и враћање у старе шаблоне кретања, гдје висок раст у односу на 2006.годину биљежи раст увоза текстила, метала и производа од метала и опреме.

Закључак:

У периоду јануар-децембар 2007.године забиљежено је неколико основних кретања у односу на исти период претходне године:

- раст увоза за 22,04%
- раст извоза за 14,96%
- раст дефицита робне размјене за 27,91%
- покривеност увоза извозом износи 42,71%

Спољнотрговински односи БиХ са иностранством враћају се у старе шаблоне кретања. Увођење ПДВ-а донијело је тренутне резултате на биланс робне размјене, као што су значајан пад дефицита, велику покривеност увоза, али и могуће дугорочније ефекте као што су увођење реда на тржиште БиХ, уредније праћење извоза и извозника. Значајније повећање извоза може се постићи само утврђивањем јасне и чврсте спољнотрговинске политике и извозног производа.

Нови прописи: Порески савјетници у Републици Српској

(пише: Милан Курица, правни савјетник у Секретаријату УО УИО)

У блиској прошлости смо слушали о пореском савјетовању (*tax consulting*) у развијеним државама, питајући се шта та дјелатност представља, коме користи и како порески савјетници зарађују. Институција пореског савјетника се по први пут појавила и у Босни и Херцеговини. Закон о пореском савјетовању је донешен у Републици Српској.

До недавно су појмови рачуновође, ревизора и пореског савјетника били поистовјећени. Прецизније речено, послова ревизије и пореског савјетовања у данашњем смислу није ни било. То је и могло бити прихватљиво у вријеме када су књиговодство, ревизија и савјетовање представљали нужно зло, односно када су се књиге водиле због неких других разлога, а не због тачности извјештавања. Јачањем правне државе, њених контролних механизма и имплементацијом једног од најзначајнијих пореских облика - пореза на додату вриједност, рачуноводство престаје бити само себи сврха и добија контуре какве има у развијенијим државама. Осим промјена у области индиректних пореза дешавају се и озбиљне промјене у сфери директних пореза. Назначићемо за ову прилику само синтетички облик пореза на доходак имплементиран у Републици Српској (у Федерацији БиХ је у фази усвајања). Нови порески облици у области директног опорезивања, четири пореске администрације, бројни порески закони на нивоу БиХ, ентитета, кантона и Брчко Дистрикта, динамичне промјене у царинској области, отварају бројна и сложена питања од великог финансијског значаја за обвезнике.

Први корак у јаснијем раздвајању дјелатности рачуноводства, ревизије и пореског савјетовања је учињен и далеко прије него је дошло до имплементације пореза на додату вриједност. Раздвојене су дјелатности рачуноводства и ревизије пословних субјеката, а потом су раздвојене и функције државног рачуноводства и ревизије формирањем посебних државних органа задужених за ревизију. Слиједећи корак, који се по први пут у БиХ реализује у Републици Српској је увођење институције пореског савјетника. Институција пореског савјетника већ постоји у Хрватској, Црној Гори, а Македонија је у фази успостављања ове институције.

Шта ради порески савјетник?

Функција пореског савјетника је:

- Пружање стручне помоћи у пореским питањима,
- Заступање пред пореским и судским органима у пореским управним поступцима, пореским управним споровима, апелацијама пред Уставним судом БиХ и Судом за људска права у Стразбуру и казним пореским стварима. Заступање укључује и могућност постављања савјетника за привременог заступника странкама у законом предвиђеним случајевима.
- Послове пореског вјештачења пред државним органима

У првом случају порески савјетник врши стручно - консултантске услуге за које прима накнаду. Његова функција ће нарочито доћи до изражаја при попуњавању различитих пореских пријава, када се дешава финиш пословних активности и коначан обрачун пореских обавеза. Тиме што је порески савјетник овлаштен за послове пореског савјетовања не значи да пореске савјете престају давати они који су их до сада давали (рачуновође, порески органи, адвокати). Напротив, ова лица и даље настављају пружати различите савјете из пореске области. Рачуновође ће пружати савјете од случаја до случаја, порески органи ће давати обавезујућа мишљења и необавезујућа обавјештења, а адвокати ће давати савјете о подвођењу неке од фактичких ситуација под правну норму. За разлику од поменутих лица порески савјетник је институција којој је ово основни посао и која новчано гарантује за квалитет свог пореског савјета и одговара за штету која из погрешног савјетовања може настати. Због тога је дужан да се код осигуравајуће куће посебно осигура од штете коју може лошим вршењем посла учинити другом. Слиједећа, а нимало значајна разлика у односу на

остале који пружају пореске савјете је у подручју савјетовања. Док рачуновођа пружа савјете о домицилном пореском праву, а порески орган о дијелу пореског права за које је он надлежан (ентитетски или државни прописи), дотле порески савјетник пружа пореске савјете који се односе на оба ентитета, све кантоне, Брчко Дистрикт и инострано пореско право. Исто тако, порески савјетник пружа савјете из домена свих пореских облика, укључујући ту и савјетовање из царинске области. Област савјетовања пореског савјетника је далеко шира од области из којих савјете пружају лица која смо напријед навели. Са друге стране је и одговорност пореског савјетника далеко већа и ригорознија од одговорности рачуновође који пружа порески савјет. Како смо напријед навели, осигурање од одговорности пореског савјетника је додатна гаранција да осигуравајућа кућа покрива ризик штете која настане од дјелатности савјетника.

У другом случају порески савјетник иступа као уговорни заступник - пуномоћник у управним поступцима код пореског органа и управним споровима пред надлежним судом, те апелационим поступцима код Уставног суда БиХ и Суда за људска права у Стразбуру и у казним поступцима пред одговарајућим судом. Ово законско овлаштење немају рачуновођа и ревизор, али га и даље има адвокат. Разлика у односу на адвоката је у томе, што је пореском савјетнику ово област уже специјализације, због чега је за очекивати да о том послу има боље спознаје. Прописом о пореском савјетовању, нити другим прописом у Републици Српској није јасно одређено да овлаштење за заступање немају рачуновође и ревизори (како је то ријешено у пропису о пореском поступку у Републици Хрватској), због чега се законско овлаштење за заступање може схватити као први корак ка ексклузивном праву пореског савјетника на заступање пореских обвезника у пореским питањима. На крају, порески савјетници врше и вјештачења пред државним органима. Ово је додатно овлаштење пореског савјетника, које овлаштење су до сада имала лица која су својство вјештака стекла по прописима који спадају у област прописа о правосуђу.

Пореско савјетовање могу пружати правна и физичка лица. Физичка лица добијају лиценцу (одобрење за рад) када положе испит за пореског савјетника. Услов за полагање испита је завршен првни и економски факултет и најмање пет година искуства у области пореског система. Услов је и осигурање од одговорности за штету која може настати из његове дјелатности. Овај услов је неспретно постављен као услов којег треба испунити прије полагања испита, што није логично рјешење, јер је сасвим логично да се тај услов испуни прије добијања одобрења за рад (лиценце). Појединац добија лиценцу коју му издаје министар финансија, а предузеће добија лиценцу ако његови оснивачи или директор имају звање пореског савјетника. И овдје се крије нелогичност, јер се лиценца не би требала везати за власнике већ за лица која професионално обављају дјелатност у правном лицу.

Уз одређена права савјетнику су постављене и бројне обавезе и одговорности. Порески савјетник има вишеструку одговорност:

- Одговорност према клијенту, која уз класичну одговорност по облигационим прописима, има и додатну димензију одговорности регулисану уговором склопљеним са осигуравајућим кућама, који порески савјетник обавезно закључује,
- Одговорност према Суду части Коморе пореских савјетника,
- Осим општих облика одговорности, порески савјетник има и прекршајну одговорност прописану Законом о пореском савјетовању,

Овако постављена одговорност пореског савјетника даје гаранцију корисницима његових услуга за квалитет извршених услуга и могућност наплате штете настале његовом дјелатношћу.

Порески савјетници могу основати професионалну комору, која представља правно лице са посебном врстом јавних овлаштења. До недавно је на овом подручју постојала само општа привредна комора, а у скорије вријеме се формирају различите струковне коморе које

обогаћују коморски систем БиХ. Као примјер наводимо љекарске коморе, нотарске коморе, занатске коморе.

Чланство у комори је индивидуално и колективно, јер чланови коморе могу бити порески савјетници и пореска предузећа, али и директори и чланови управних одбора предузећа. Осим едукативних функција, Комора обавља и слиједеће функције;

- доношење професионалног кодекса, тарифе и цјеновника услуга пореских савјетника,
- предлагање вјештака државним органима,
- надзор над обавезама чланова,
- утврђује висину чланарине,
- води регистар пореских савјетника,
- предлагање пореских савјетника за чланове испитне комисије за полагање испита за пореског савјетника,
- иницирање измјена прописа итд.

Пореска комора се може основати када одобрење за рад добије најмање 20 пореских савјетника.

Резиме: У кратким цртама су приказане главне карактеристике институције пореског савјетника у Републици Српској. Пионирски закон у овом ентитету ће вјероватно пратити слични прописи у Федерацији БиХ и Брчко Дистрикту БиХ. Резимирајући правни положај ових лица, да се закључити да је одговорност за дјелатност јако наглашена. У поређењу са осталим лицима која се баве сличним пословима, порески савјетник има и нека додатна права, која су у претходном тексту истакнута. Колико ће оваква права у комбинацији са повећаним обавезама бити стимулативна за оснивање ове, за државу значајне институције, показаће вријеме. Претпоставка аутора ових редова је да почетни интерес за оснивање ове институције неће бити претјеран. Временом ће ова институција добијати на значају. Као важни њени клијенти ће се прво појавити велике компаније које ће свхатити предност оваквог начина савјетовања. Нарочито ће значај ове институције схватити предузећа која су основали странци, јер такве институције већ дуго постоје у њиховим матичним државама. Пореско савјетовање је прерасло у професионални стандард развијених држава. На том путу су први кораци учињени и у Републици Српској.

Консолидовани извјештаји

(припремиле: Александра Регоје, макроекономиста у Одјељењу, и Мирела Кадиф, помоћник истраживача)

Табела 9. (Консолидовани извјештаји: БиХ, ентитети, Брчко Дистрикт, кантони)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета БиХ
- приходе и расходе буџета Брчко дистрикта
- приходе и расходе буџета РС
- приходе и расходе буџета ФБиХ
- приходе и расходе буџета кантона

2. У извјештај је укључена амортизација вањског дуга

3. Подаци нису у потпуности упоредиви са претходном годином ради издвајања Фонда здравственог осигурања из Владе Брчко дистрикта као самосталне финансијске институције.

Табеле 10, 11 и 12 (Консолидовани извјештаји: кантони)

Консолидовани извјештај укључује:

- Приходе и расходе буџета кантона
- Приходе и расходе буџета припадајућих општина

Напомена: *Нето позајмљивање=Позајмљивање -примљене отплате датих зајмова

**Нето финансирање = Примљени кредити - отплате кредита

БиХ, ентитети, Брчко Дистрикт, кантони, I-XI 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	Q1	Q2	Q3	Q4	I-XI 2007
1	Приходи (11+12+13+14)	365,864,031	362,542,776	435,768,003	447,033,703	453,361,419	454,660,228	566,027,370	486,276,890	443,622,000	500,283,313	479,451,407	1,164,174,811	1,355,055,350	1,495,926,260	979,734,720	4,994,891,141
11	Приходи од пореза	331,283,490	320,153,466	378,737,970	372,886,523	407,954,705	397,160,753	423,971,621	435,607,061	396,105,673	440,894,443	401,230,774	1,030,174,925	1,178,001,982	1,255,684,355	842,125,216	4,305,986,479
	Порези на добит појединаца и предузећа	12,544,367	20,613,511	35,128,285	11,510,839	12,089,962	14,844,137	15,893,794	13,207,855	12,374,364	15,495,661	17,613,699	68,286,163	38,444,937	41,476,014	33,109,360	181,316,474
	Доприноси за социјалну заштиту (Брчко)	885,378	1,295,751	1,443,594	205,387	-3,458,698	-314,381	58,029	101,313	-20,227	0	-196,145	3,624,723	-3,567,692	139,115	-196,145	1
	Порези на плаће и радну снагу	19,415,095	20,187,012	22,808,930	24,132,609	23,093,319	23,331,801	26,366,754	23,882,171	22,967,813	25,865,592	25,662,597	62,411,038	70,557,728	73,216,738	51,528,189	257,713,692
	Порез на имовину	3,198,734	2,809,589	2,542,433	2,773,241	2,189,302	1,856,862	1,565,000	1,702,561	1,273,993	1,547,278	1,603,857	8,550,756	6,819,404	4,541,554	3,151,134	23,062,849
	Приходи од индиректних пореза*	294,474,565	273,765,529	313,181,576	333,203,198	373,024,312	356,405,990	378,743,654	395,216,626	357,981,461	393,074,440	355,037,358	881,421,669	1,062,633,499	1,131,941,741	748,111,798	3,824,108,707
	Остали порези	765,350	1,482,075	3,633,151	1,061,250	1,016,509	1,036,345	1,344,389	1,496,536	1,528,269	4,911,472	1,509,408	5,880,577	3,114,105	4,369,194	6,420,880	19,784,756
12	Непорески приходи	31,751,067	39,691,224	53,795,385	44,257,044	44,157,140	53,550,193	139,282,834	49,474,004	45,446,199	57,211,179	70,874,827	125,237,675	141,964,377	234,203,036	128,086,006	629,491,095
13	Текуће потпоре (Грантови)	2,157,794	2,026,417	2,464,446	28,639,288	441,111	1,479,927	2,623,299	1,192,354	2,049,456	2,104,512	7,326,439	6,648,657	30,560,325	5,865,108	9,430,950	52,505,041
14	Остали приходи	671,681	671,669	770,203	1,250,848	808,463	2,469,355	149,616	3,472	20,672	73,180	19,367	2,113,553	4,528,666	173,760	92,547	6,908,526
2	Расходи (21+22+23)	243,355,194	282,079,297	306,390,770	342,953,508	384,289,362	474,324,249	398,602,334	360,880,730	404,440,486	438,023,647	495,242,608	831,825,261	1,201,567,119	1,163,923,550	933,266,255	4,130,582,185
21	Текући издаци	236,837,940	276,391,149	301,417,298	334,664,217	383,289,310	449,280,504	373,172,559	352,364,899	399,919,612	435,524,712	494,745,027	814,646,387	1,167,234,031	1,125,457,070	930,269,739	4,037,607,227
	Плате и накнаде	141,997,276	142,958,829	146,968,323	153,223,458	161,012,392	201,902,172	142,478,893	152,662,704	159,827,311	168,563,198	169,818,493	431,924,428	516,138,021	454,968,908	338,381,690	1,741,413,047
	од чега: Бруто плате	118,386,827	120,883,729	122,191,628	129,004,209	133,106,481	133,030,915	123,949,277	131,304,587	134,255,231	135,671,585	137,740,963	361,462,183	395,141,605	389,509,095	273,412,549	1,419,525,432
	од чега: Накнаде	23,610,449	22,075,100	24,776,695	24,219,248	27,905,911	68,871,257	18,529,616	21,358,116	25,572,080	32,891,612	32,077,529	70,462,245	120,996,416	65,459,812	64,969,142	321,887,615
	Доприноси послодавца и остали доприноси	7,823,503	7,562,560	8,047,240	8,232,025	8,699,075	12,920,156	7,185,875	8,573,154	8,905,869	9,571,944	9,349,589	23,433,303	29,851,255	24,664,899	18,921,533	96,870,989
	Издаци за материјал и услуге	22,174,691	29,330,881	31,523,435	35,554,028	33,804,650	34,940,906	34,994,066	34,661,688	46,431,787	57,144,922	68,331,634	83,029,006	104,299,584	116,087,542	125,476,556	428,892,689
	Грантови	61,350,280	81,653,753	108,941,037	132,842,495	167,321,984	177,435,268	187,721,343	143,606,987	172,719,913	194,920,352	232,691,541	251,945,071	477,599,748	504,048,242	427,611,893	1,661,204,953
	Издаци за камате и остале накнаде	3,492,189	14,885,126	5,937,263	4,812,212	12,451,209	22,082,003	792,382	12,860,366	12,034,731	5,324,297	14,553,771	24,314,579	39,345,424	25,687,480	19,878,067	109,225,549
22	Остали расходи	6,826,200	6,750,553	5,057,629	5,720,201	2,425,934	27,270,808	26,746,291	7,756,375	2,134,109	-4,070,792	1,710,171	18,634,382	35,416,943	36,636,776	-2,360,621	88,327,480
23	Нето позајмљивање*	-308,946	-1,062,405	-84,157	2,569,090	-1,425,881	-2,227,064	-1,316,517	759,457	2,386,765	6,569,727	-1,212,590	-1,455,508	-1,083,855	1,829,705	5,357,136	4,647,478
3	Нето набавка нефинансијских средстава	1,488,321	1,331,092	2,256,112	3,162,763	-1,291,753	25,810,385	25,208,910	26,088,978	14,810,003	38,175,776	33,631,210	5,075,524	27,681,394	66,107,891	71,806,987	170,671,797
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	121,020,517	79,132,386	127,121,122	100,917,432	70,363,810	-45,474,406	142,216,126	99,307,181	24,371,511	24,083,890	-49,422,411	327,274,025	125,806,837	265,894,818	-25,338,521	693,637,159
5	Нето финансирање**	-30,358,447	-7,240,853	-8,949,968	-10,024,049	-12,707,760	-31,853,221	-14,752,193	-4,864,036	-21,212,886	-10,726,260	-22,004,267	-46,549,268	-54,585,029	-40,829,115	-32,730,527	-174,693,939

Табела 9.

Сарајевски кантон, I-X 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	I-X 2007	I-X 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	55,893,808	57,221,329	65,488,877	61,101,230	63,224,733	64,285,552	75,339,148	66,349,482	65,887,335	72,925,528	647,717,022	595,226,460
11	Приходи од пореза	46,742,283	48,007,226	52,280,435	50,577,359	54,245,478	52,719,698	63,642,264	58,150,121	55,445,859	61,012,658	542,823,379	505,316,373
	Порези на добит појединаца и предузећа	4,024,279	6,240,866	3,939,355	3,608,856	2,501,215	2,978,892	4,313,461	4,291,773	4,488,031	5,162,645	41,549,374	34,805,684
	Порези на плате и радну снагу	4,351,201	5,839,852	6,955,161	7,770,376	6,305,552	6,383,509	7,538,566	6,288,668	6,136,773	7,508,393	65,078,051	57,169,381
	Порез на имовину	3,102,185	5,407,642	2,069,444	2,215,034	3,189,662	2,619,483	2,708,159	2,551,111	2,292,452	2,678,253	28,833,426	22,011,147
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31,12,2005)	617,592	520,157	378,014	853,546	1,289,848	533,487	2,294,070	357,669	381,078	1,008,021	8,233,483	49,189,049
	Приходи од индиректних пореза	34,349,633	29,600,555	35,625,820	35,643,281	40,479,317	39,766,542	46,289,447	44,224,448	41,683,460	44,175,254	391,837,756	336,883,631
	Остали порези	297,393	398,153	3,312,641	486,264	479,884	437,785	498,561	436,452	464,064	480,092	7,291,289	5,257,485
12	Непорески приходи	9,012,924	7,847,816	12,227,033	8,815,997	7,273,274	9,744,198	9,288,829	6,959,703	8,934,655	9,791,863	89,896,291	83,825,031
13	Грантови	138,601	1,147,537	758,244	1,484,709	1,379,879	1,169,452	2,081,953	913,556	1,180,719	1,794,905	12,049,556	6,085,054
14	Остали приходи	0	218,750	223,166	223,166	326,102	652,204	326,102	326,102	326,102	326,102	2,947,796	
2	Расходи (21+22)	37,126,998	42,675,385	48,768,516	74,269,601	55,847,897	59,626,552	61,846,624	51,775,677	63,255,598	65,859,446	561,052,293	527,340,142
21	Текући издаци	37,368,534	43,705,906	48,808,170	74,642,692	55,875,456	61,111,663	62,215,259	51,796,713	61,152,167	63,672,996	560,349,555	532,527,888
	Плате и накнаде	19,930,262	19,440,569	19,876,650	19,953,676	20,018,185	26,233,389	17,893,198	18,560,972	19,494,046	20,035,180	201,436,128	188,021,577
	од чега: Бруто плате	14,499,556	15,427,224	15,457,228	15,352,343	15,259,149	15,227,935	15,195,356	14,970,893	15,383,522	15,430,033	152,203,238	145,730,002
	од чега: Накнаде	5,430,706	4,013,345	4,419,422	4,601,333	4,759,037	11,005,454	2,697,842	3,590,080	4,110,524	4,605,147	49,232,890	42,291,575
	Доприноси послодавца и остали доприноси	1,732,216	1,836,867	1,852,870	1,834,091	1,823,882	1,819,086	1,821,095	1,794,355	1,841,676	1,843,073	18,199,211	17,548,146
	Издаци за материјал и услуге	2,810,395	4,403,112	5,481,026	4,929,226	5,253,764	5,677,680	3,568,068	3,421,902	4,961,930	5,244,800	45,751,902	48,055,764
	Грантови	12,895,616	17,787,187	21,174,675	47,890,633	28,708,470	27,378,127	38,711,610	28,016,106	34,447,580	36,516,135	293,526,139	276,903,402
	Издаци за камате и остале накнаде	44	238,171	422,949	35,067	71,155	3,382	221,288	3,377	406,935	33,809	1,436,176	1,999,003
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
22	Нето позајмљивање*	-241,536	-1,030,521	-39,654	-373,091	-27,559	-1,485,111	-368,635	-21,036	2,103,431	2,186,450	702,738	-5,187,746
3	Нето набавка нефинансијских средстава	-171,812	215,726	1,016,102	-7,618,417	3,075,363	1,731,861	1,581,977	4,356,669	2,569,241	1,748,323	8,505,035	11,326,332
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	18,938,622	14,330,217	15,704,260	-5,549,954	4,301,472	2,927,139	11,910,546	10,217,137	62,495	5,317,759	78,159,694	56,559,983
5	Нето финансирање**	-1,568	-19,445	-10,517	-10,524	-47,552	-10,539	-10,539	-9,722	-9,722	-9,722	-139,850	-58,288

Табела 10.

Босанско-подрињски кантон, I-X 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	I-X 2007	I-X 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	2,770,245	2,220,982	2,664,828	4,858,767	3,132,567	4,122,478	3,829,204	3,907,507	4,065,077	3,389,141	7,656,055	12,113,812	11,801,788	3,389,141	34,960,795	27,062,032
11	Приходи од пореза	2,211,541	1,929,457	2,302,558	2,229,278	2,769,311	2,539,044	2,759,242	2,831,920	2,709,151	2,874,420	6,443,557	7,537,633	8,300,313	2,874,420	25,155,923	16,702,244
	Порези на добит појединаца и предузећа	36,511	32,666	44,719	63,650	28,719	17,950	23,599	27,868	35,461	37,314	113,896	110,319	86,927	37,314	348,457	227,447
	Порези на плате и радну снагу	193,984	192,594	200,581	200,592	230,627	229,594	233,869	236,915	227,538	275,111	587,159	660,813	698,322	275,111	2,221,405	1,869,307
	Порез на имовину	18,376	23,296	27,118	25,850	25,437	29,714	29,653	47,158	30,912	42,564	68,790	81,001	107,722	42,564	300,078	199,116
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31,12,2005)	31,091	9,444	17,688	22,396	102,239	24,301	55,622	23,489	21,025	20,434	58,222	148,935	100,136	20,434	327,727	1,104,651
	Приходи од индиректних пореза	1,925,114	1,663,807	2,004,593	1,908,507	2,373,650	2,228,963	2,407,103	2,486,928	2,383,949	2,487,978	5,593,514	6,511,121	7,277,979	2,487,978	21,870,592	13,224,417
	Остали порези	6,465	7,650	7,860	8,284	8,640	8,521	9,396	9,564	10,266	11,019	21,975	25,445	29,226	11,019	87,665	77,310
12	Непорески приходи	373,445	199,404	259,332	124,231	213,079	185,592	127,258	178,417	149,649	315,169	832,181	522,902	455,324	315,169	2,125,577	3,854,728
13	Грантови	179,861	88,513	100,670	2,500,383	144,692	1,378,840	900,839	889,423	1,198,685	195,967	369,044	4,023,915	2,988,947	195,967	7,577,873	6,464,657
14	Остали приходи	5,397	3,607	2,269	4,875	5,485	19,002	41,865	7,747	7,592	3,584	11,273	29,362	57,204	3,584	101,423	40,404
2	Расходи (21+22)	2,384,176	2,396,102	2,583,778	2,681,382	2,508,043	2,885,131	2,771,498	3,022,266	3,647,027	4,156,042	7,364,056	8,074,557	9,440,791	4,156,042	29,035,445	20,320,136
21	Текући издаци	2,384,841	2,389,583	2,583,778	2,679,758	2,491,127	2,885,423	2,771,790	3,022,642	3,647,527	4,156,313	7,358,202	8,056,308	9,441,959	4,156,313	29,012,782	20,236,462
	Плате и накнаде	1,015,559	1,068,873	1,156,775	1,236,538	1,236,597	1,302,807	1,377,475	1,200,183	1,534,253	1,568,693	3,241,206	3,775,942	4,111,911	1,568,693	12,697,752	9,254,336
	од чега: Бруто плате	817,323	832,593	933,316	984,739	990,776	952,831	985,965	1,002,958	1,287,937	1,308,103	2,583,233	2,928,346	3,276,860	1,308,103	10,096,541	7,307,768
	од чега: Накнаде	198,236	236,279	223,458	251,800	245,821	349,976	391,511	197,225	246,315	260,590	657,974	847,596	835,051	260,590	2,601,210	1,946,569
	Доприноси послодавца и остали доприноси	100,615	100,528	113,255	117,954	117,816	116,031	123,365	122,244	159,551	163,229	314,397	351,802	405,161	163,229	1,234,589	895,744
	Издаци за материјал и услуге	499,269	561,206	433,439	494,637	422,436	263,849	224,986	473,074	724,257	775,478	1,493,914	1,180,922	1,422,317	775,478	4,872,631	3,809,741
	Грантови	766,975	656,896	878,042	828,441	712,343	1,200,602	1,042,615	1,223,860	1,229,255	1,646,334	2,301,912	2,741,385	3,495,730	1,646,334	10,185,361	6,248,210
	Издаци за камате и остале накнаде	2,424	2,080	2,268	2,188	1,934	2,134	1,848	1,781	212	2,579	6,772	6,257	3,841	2,579	19,448	28,430
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	0	0	0	0	0	0	1,500	1,500	0	0	0	0	3,000	0	3,000	
22	Нето позајмљивање*	-665	6,519	0	1,624	16,917	-292	-292	-376	-500	-271	5,854	18,249	-1,168	-271	22,663	83,669
3	Нето набавка нефинансијских средстава	11,699	33,370	8,092	138,215	130,516	18,255	289,553	73,212	362,874	259,181	53,161	286,985	725,639	259,181	1,324,967	582,007
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	374,370	-208,490	72,959	2,039,170	494,008	1,219,092	768,153	812,028	55,177	-1,026,082	238,839	3,752,270	1,635,357	-1,026,082	4,600,383	6,159,890
5	Нето финансирање**	-14,702	-13,598	-14,356	-14,096	-13,398	-833	-13,325	0	-833	-19,115	-42,657	-28,328	-14,158	-19,115	-104,258	-357,480

Табела 11.

Унско-сански кантон, I-XI2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	Q1	Q2	Q3	Q4	I-XI 2007	I-XI 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	16,874,597	15,528,560	17,734,432	17,572,030	20,457,535	20,183,764	22,915,300	21,007,663	20,484,063	21,905,911	18,451,222	50,137,590	58,213,329	64,407,026	40,357,132	213,115,077	181,512,762
11	Приходи од пореза	13,791,433	12,491,690	14,502,314	14,706,696	16,741,791	15,718,415	19,217,370	17,152,939	16,594,488	17,948,234	14,717,675	40,785,437	47,166,901	52,964,797	32,665,909	173,583,044	151,664,842
	Порези на добит појединаца и предузећа	342,461	519,429	379,963	450,985	711,071	386,566	672,973	313,841	311,734	345,571	364,011	1,241,853	1,548,623	1,298,548	709,582	4,798,605	3,568,308
	Порези на плате и радну снагу	1,035,361	1,460,084	1,190,035	1,152,482	1,127,743	1,387,472	1,430,912	1,243,180	1,320,009	1,229,994	1,370,936	3,685,480	3,667,697	3,994,101	2,600,929	13,948,207	12,087,642
	Порез на имовину	283,460	333,385	230,945	435,757	348,189	341,152	474,471	566,771	690,186	781,313	433,447	847,790	1,125,099	1,731,428	1,214,760	4,919,077	3,438,894
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31.12.2005)	573,102	278,377	327,818	294,013	820,547	278,243	845,578	250,663	170,242	189,666	195,512	1,179,297	1,392,803	1,266,484	385,178	4,223,762	15,787,840
	Приходи од индиректних пореза	11,510,659	9,852,723	12,312,678	12,317,180	13,682,962	13,233,305	15,714,351	14,713,221	14,033,309	15,336,981	12,287,063	33,676,060	39,233,447	44,460,881	27,624,045	144,994,434	116,177,593
	Остали порези	46,390	47,692	60,875	56,278	51,279	91,675	79,084	65,264	69,007	64,708	66,706	154,957	199,232	213,356	131,414	698,959	604,565
12	Непорески приходи	2,825,588	3,004,292	2,946,737	2,768,200	2,796,732	4,326,772	3,038,392	2,890,011	3,321,978	3,372,769	3,114,368	8,776,617	9,891,704	9,250,381	6,487,137	34,405,838	27,574,681
13	Грантови	257,576	29,778	285,381	95,734	919,012	138,578	659,538	964,713	567,597	584,908	619,179	572,736	1,153,324	2,191,848	1,204,087	5,121,995	2,121,810
14	Остали приходи	0	2,800	0	1,400	0	0	0	0	0	0	0	2,800	1,400	0	0	4,200	151,431
2	Расходи (21+22)	10,657,265	11,071,898	14,217,414	15,256,593	14,912,889	17,438,116	23,549,590	16,309,835	15,105,508	17,943,298	19,146,493	35,946,577	47,607,597	54,964,933	37,089,792	175,608,899	139,843,435
21	Текући издаци	10,657,265	11,075,142	14,217,582	15,256,593	14,984,552	17,427,464	23,549,590	16,309,835	15,105,508	17,961,148	19,146,493	35,949,989	47,668,608	54,964,933	37,107,642	175,691,172	140,490,253
	Плате и накнаде	6,929,460	7,420,399	8,817,654	8,858,335	8,536,904	11,186,847	8,013,463	8,652,912	8,863,956	8,948,193	9,750,345	23,167,513	28,582,086	25,530,331	18,698,538	95,978,467	82,751,554
	од чега: Бруто плате	5,851,223	6,350,605	7,028,958	7,217,380	7,146,306	7,780,356	6,711,306	7,486,912	7,629,801	7,160,264	7,716,689	19,230,786	22,144,042	21,828,019	14,876,953	78,079,800	67,832,554
	од чега: Накнаде	1,078,237	1,069,794	1,788,696	1,640,955	1,390,598	3,406,491	1,302,157	1,166,000	1,234,155	1,787,929	2,033,656	3,936,727	6,438,044	3,702,312	3,821,585	17,898,666	14,919,001
	Доприноси послодавца и остали доприноси	698,939	751,245	929,274	788,965	875,529	931,931	848,951	922,079	915,154	864,706	930,434	2,379,458	2,596,426	2,686,184	1,795,141	9,457,208	8,080,984
	Издаци за материјал и услуге	1,242,153	1,014,250	1,741,041	2,627,958	1,530,833	1,596,207	2,028,554	1,374,877	894,431	2,756,045	2,775,724	3,997,445	5,754,998	4,297,863	5,531,769	19,582,075	17,855,905
	Грантови	1,662,082	1,708,065	2,509,369	2,756,110	3,849,988	3,501,181	12,475,147	5,082,659	4,179,176	5,251,762	5,457,769	5,879,515	10,107,279	21,736,983	10,709,530	48,433,307	29,193,220
	Издаци за камате и остале накнаде	24,294	50,316	103,537	147,271	98,271	38,726	67,853	39,012	121,407	45,362	5,148	178,147	284,268	228,271	50,509	741,196	669,583
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	100,337	130,868	116,708	77,953	93,027	172,572	115,621	238,296	131,384	95,081	227,074	347,912	343,552	485,301	322,154	1,498,920	1,939,009
22	Нето позајмљивање*	0	-3,244	-168	0	-71,663	10,652	0	0	0	-17,850	0	-3,412	-61,011	0	-17,850	-82,273	-646,818
3	Нето набавка нефинансијских средстава	211,190	103,184	545,138	451,789	1,143,885	503,900	815,364	1,007,559	682,273	1,604,692	1,342,587	859,512	2,099,575	2,505,196	2,947,279	8,411,562	7,759,630
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	6,006,142	4,353,478	2,971,880	1,863,648	4,400,761	2,241,749	-1,449,654	3,690,269	4,696,282	2,357,920	-2,037,859	13,331,500	8,506,158	6,936,897	320,061	29,094,616	33,909,696
5	Нето финансирање**	-9,145	-9,098	-42,395	-9,098	-9,098	-29,164	-1,673	-1,673	-25,534	-1,673	-1,673	-60,638	-47,360	-28,880	-3,346	-140,224	-634,988

Табела 12

Из активности Одјељења

(припремила Мирела Кадић)

Сарајево, 7. фебруар 2008. – Оснивање Координационе групе за статистику

Министарство вањске трговине и економских односа БиХ, тренутно, уз подршку ЕУ Пројекта за развој трговинске политике и капацитета (ЕУ ТРР), ради на успостављању трговинског модела, уз чију помоћ ће се дефинисати и спроводити вањскотрговинска политика БиХ. За потребе поменутог модела неопходно је стварање базе података. Из тог разлога иницирано је оснивање Координационе групе за статистику, која би требала обухватити све релевантне произвођаче и кориснике статистичких података.

Први састанак Координационе групе за статистику, који је одржан у просторијама Министарства вањске трговине и економских односа БиХ, окупио је представнике Агенције за статистику БиХ, Централне банке БиХ, Управе за индиректно опорезивање БиХ, Одјељења за макроекономску анализу Управног одбора Управе за индиректно опорезивање, Дирекције за економско планирање БиХ, Федералног завода за статистику ФБиХ, Републичког завода за статистику РС и Вањскотрговинске коморе. Као основни задатак ове групе наведена је процјена тренутне ситуације, односно које су то тренутне процедуре извјештавања о статистичким подацима, те које податке би се требало достављати Министарству на редовној основи за потребе трговинског модела. Гђа. Carmen Fratita, представница пројекта ЕУ ТРР, у уводном дијелу нагласила је важност кохерентне трговинске политике, која ће одговорити условима глобалног трговинског система, али и адекватно препознати компаративне предности БиХ. За сљедећи састанак Координационе групе за статистику предвиђено је потписивање Меморандума о споразумијевању, те расправа о Извјештају о процјени прелиминарног моделирања припремљеном од стране ЕУ ТРР.

Сарајево, 8. фебруар 2008. – Координациони одбор за буџет започео рад на припреми буџета за 2009.г.

Координациони одбор за израду Документа оквирног буџета (ДОБ) и годишњих буџета у БиХ започео је активности на припреми буџета инсититуција БиХ, ентитета и Брчко Дистрикта за 2009.г. Координациони одбор, који дјелује од марта 2006.г., чине помоћници министара финансија државе и ентитета за буџет, шеф Одјељења за буџет и финансије Брчко Дистрикта, те директор ЕППУ и шеф Одјељења за макроекономску анализу као техничка подршка. Будући да је Одбор првенствено формирана с циљем пружања подршке дјелотворном средњорочном планирању буџета у БиХ давањем савјета и препорука Фискалном вијећу БиХ очекује се да ће се у процесу доношење Закона о Фискалном вијећу приступити формализацији статуса и задатака Координационе групе, тим више што је фискална координација између свих нивоа управе императив за фискалне власти и фискалну одрживост БиХ.

Пројекат за јачање управљања јавним финансијама у БиХ (ПКФ), којег финансира Одјељење за међународни развој В. Британије (DFID), пружајући активну подршку формирању Координационе групе за ДОБ-а, одиграо је кључну улогу у успостављању координације између нивоа владе у БиХ у вези са припремом и израдом буџета БиХ и ентитета на бази уаслашеног буџетског календара и заједничких инпута и параметара.